LIMBURGSE STEMMEN

3

PIET SCHIEPERS & MARC VANDEPUT

DE HERUITVINDING
VAN LIMBURG

LIMBURGSE STEMMEN:
PIET SCHIEPERS & MARC VANDEPUT

DE HERUITVINDING VAN LIMBURG

◄ PIET SCHIEPERS
MARC VANDEPUT ►

VOORWOORD

VAN CRISIS NAAR KOERS

Toen eind jaren tachtig de Limburgse mijnen begonnen te sluiten, verdween veel meer dan een industrie. Een economisch model waarop de provincie decennialang had gebouwd, viel weg. Duizenden jobs stonden op het spel en Limburg moest een antwoord vinden op een vraag die later nog meermaals zou terugkeren: wat doe je wanneer een economische motor stilvalt?

Een eerste antwoord kreeg vorm in het Toekomstcontract voor Limburg. Verschillende overheden maakten afspraken met één duidelijke ambitie: de economische achterstand van Limburg wegwerken en nieuwe, duurzame werkgelegenheid creëren. Het contract legde mee de basis voor een reconversie die de provincie de volgende decennia ingrijpend zou veranderen.

In deze editie van *Limburgse stemmen* kijken we naar die periode door de ogen van Piet Schiepers en Marc Vandeput. Als gedeputeerden voor Economie stonden zij in opeenvolgende periodes mee aan het roer van de Limburgse economische ontwikkeling. Hun verhaal voert van de mijnsluitingen en de zoektocht naar nieuwe investeerders tot de ontwikkeling van campussen, kennisinstellingen en nieuwe economische sectoren.

Hun getuigenissen tonen hoe reconversie in de praktijk tot stand komt. Met plannen en middelen, en met mensen die keuzes maken, kansen zien en soms risico's nemen. De economie die Limburg vandaag kent, is het resultaat van beslissingen die over verschillende decennia op elkaar hebben voortgebouwd.

Vandaag staat Limburg opnieuw voor grote veranderingen. Digitalisering, de energietransitie, demografische verschuivingen en internationale concurrentie stellen onze economie voor fundamentele keuzes. De geschiedenis van de reconversie leert dat Limburg vooruitgaat wanneer het richting durft te kiezen en daar samen consequent aan werkt. Die les blijft ook voor de toekomst waardevol.

Tom Vandeput, voorzitter POM Limburg
Noël Slangen, algemeen directeur POM Limburg

Bijna een eeuw lang bepaalde de steenkoolnijverheid het ritme van de provincie. De sirenes van de mijnen waren de klok van het dagelijkse leven, de terrils bakens in het landschap, de mijnzetels het kloppend hart van hele gemeenschappen. Het begon allemaal in 1901, toen André Dumont in As de eerste steenkoollaag ontdekte. Zijn geologische vaststelling groeide in enkele decennia uit tot een economische revolutie. Vanaf 1917, met Winterslag als eerste producerende mijn, volgden Beringen (1922), Eisden (1923), Waterschei (1924), Zwartberg (1926), Zolder (1930) en Houthalen (1930). Midden-Limburg transformeerde van een agrarische regio tot een industriële motor.

Na de Tweede Wereldoorlog werd steenkool het symbool van heropbouw. Eerste minister Achille Van Acker lanceerde de 'kolenslag', een nationale mobilisatie om de economie opnieuw op gang te trekken. Duizenden arbeiders uit binnen- en buitenland trokken naar Limburg. Italianen, Grieken en Spanjaarden kwamen hier werken, bouwen, leven.

Op het hoogtepunt, in 1948, werkten meer dan 44.000 mensen in de mijnen. Vier op de tien Limburgse mannen verdienden er hun brood. In totaal zouden zo'n 300.000 mensen rechtstreeks of onrechtstreeks afhankelijk worden van het 'zwarte goud'. Maar zoals zo vaak in de Limburgse economische geschiedenis, lag in die kracht ook de kiem van kwetsbaarheid. Vanaf het einde van de jaren vijftig begon de basis onder de sector weg te schuiven. Goedkopere olie overspoelde de markt, ingevoerde steenkool bleek competitiever en nieuwe technologieën maakten alternatieve energiebronnen aantrekkelijker. En de Limburgse mijnen moesten dicht.

Met oud-gedeputeerden Piet Schiepers en Marc Vandeput blikken we terug op vijfentwintig jaar Limburgse reconversie: van de sluiting van de mijnen, Ford Genk en Philips Hasselt tot de opkomst van Corda Campus, Thor Park, EnergyVille en Logistics Valley Flanders.

Piet Schiepers stond in de jaren negentig als gedeputeerde van Economie en voorzitter van GOM Limburg, de voorloper van POM Limburg, mee aan het roer van een van de grootste economische omwentelingen in Vlaanderen: de reconversie van Limburg na de mijnsluitingen. “Het was gedaan”, zegt hij. “Dus moesten we iets nieuws bouwen.” Schiepers is een politicus naar Amerikaans model. Een ondernemer, absoluut niet bescheiden. Torenhoge ambitie. Een man die steeds op zoek is naar een trofee. In de jacht, in de advocatuur en in de politiek. Maar tegelijk een familieman, die jammer genoeg een van zijn drie zonen verloor. Iets wat hem blijvend getekend heeft. “Er is voor alles een oplossing, behalve voor de dood.”

Vanaf het nieuwe millennium neemt de Hasseltse advocaat Marc Vandeput over. Misschien is hij wel de tegenpool van de flamboyante Piet Schiepers. Als Limburgse bescheidenheid en Vlaamse nuchterheid een gezicht zouden hebben, dan lijkt het wel op dat van Marc Vandeput. Vijftien jaar lang stond hij mee aan het stuur van de Limburgse economie, in periodes waarin de provincie zware klappen kreeg te verwerken, maar tegelijk ook zichzelf opnieuw moest uitvinden.

Zijn verhaal begint op zaterdag 18 oktober 1969. Niet op een kabinet of partijhoofdkwartier, maar ergens tussen het Kolonel Dusartplein en het Hasseltse stadhuis, in de massale betoging van het ‘Actiecomité Universiteit Limburg NU’. Als jonge scholier engageerde hij zich voor de oprichting van de Universiteit Limburg, een dossier dat symbool stond voor de emancipatie van de jeugd in de provincie. Later volgden studies rechten en politieke wetenschappen aan de KU Leuven, en Europees recht aan U.C.L. Hij was geëngageerd binnen de JEB (Europese jongerenbeweging) en voorzitter van de KIB (Kring Internationale Betrekkingen). Vervolgens zette hij de stap naar de lokale politiek in Hasselt en werd de ondertussen 35-jarige advocaat in 1989 meteen schepen van Cultuur, Toerisme en Economie. Hij stond zo mee aan de wieg van projecten zoals de Japanse Tuin, het Modemuseum, het Stadsmuseum, de Abdij Herkenrode, de oprichting van de Stichting Bijzondere Culturele Activiteiten (nu Act en Art) en de Hasseltse Ondernemersgroep (O.G.H.).

Maar het is vooral als gedeputeerde voor Economie en Europese programma’s dat Marc Vandeput zijn stempel op Limburg drukte. Hij maakte de reconversie van dichtbij mee: van de nasleep van de mijnsluitingen over de dreunen van Philips Hasselt en Ford Genk tot de geboorte van Research Campus (nu Corda Campus), BioVille, EnergyVille, GreenVille, Agropolis en Brustem Industriepark met DronePort.

Een verhaal over politieke strijd, economische schokken, gemiste kansen, grote investeringen en een provincie die zichzelf telkens opnieuw probeert uit te vinden. Want Limburg verloor duizenden industriële jobs, maar bouwde tegelijk stap voor stap aan een nieuwe toekomst.

DEEL I

DE NINETIES

De jaren negentig voelden in Vlaanderen als een periode tussen twee werelden. De Koude Oorlog was voorbij, de Muur was gevallen en overal hing het gevoel dat een nieuw tijdperk begonnen was. Terwijl Europa zich voorbereidde op de invoering van de euro en globalisering steeds zichtbaarder werd, probeerde ook Vlaanderen zichzelf opnieuw uit te vinden. Oude industrieën verdwenen stilaan uit het straatbeeld, maar tegelijk groeide het geloof dat technologie, dienstverlening en internationale handel de toekomst zouden bepalen.

Piet Schiepers neemt ons eerst mee naar het Vlaanderen van die jaren. “Politiek stond Vlaanderen in die periode onder leiding van Luc Van den Brande, die Vlaanderen nadrukkelijker op de Europese kaart wilde zetten. Onder zijn bestuur groeide het economische zelfvertrouwen van de regio en werd sterk ingezet op export, infrastructuur en internationale uitstraling. Het was het decennium van industriele reconversie en economische ambitie. In Limburg waren de mijnsluitingen nog vers in het geheugen, in Antwerpen draaide de haven op volle toeren en overal schoten nieuwe bedrijventerreinen uit de grond. Vlaanderen profileerde zich steeds nadrukkelijker als exportregio in het hart van Europa. De E313 en E314 vulden zich met vrachtwagens, distributiecentra verschenen langs de autosnelwegen en bedrijven ontdekten de kracht van logistiek.”

“Onder de oppervlakte leefde tegelijk ook onzekerheid. Veel gezinnen voelden dat de vaste zekerheden van vroeger

langzaam verdwenen. Levenslange jobs maakten plaats voor flexibiliteit en herstructureringen. Fabrieken sloten of verhuisden naar het buitenland. Toch overheerste vaak het optimisme. Vlaanderen geloofde dat het, ondanks crisissen en economische littekens, klaar was voor een nieuwe eeuw. De jaren negentig waren daardoor een overgangsperiode: tussen steenkool en technologie, tussen lokale industrie en globalisering, terwijl de digitalisering zacht op de deur klopte."

Het drama van Zwartberg

"Om Limburg in die periode te begrijpen moeten we nog wat verder terugspoelen, naar 22 december 1965, om heel exact te zijn, wanneer het verdict valt dat de mijn van Zwartberg dicht moet. Het is de eerste gedwongen sluiting van een Limburgse mijn, wat leidt tot groot ongeloof en veel verontwaardiging bij de mijnwerkers. Er breekt een spontane staking uit, met een grote opstand op 31 januari in Waterschei. Twee jonge mijnwerkers, Jan Latos en Valère Sclep, worden door de rijkswacht doodgeschoten. De protesten, de onrust, de gewelddadige confrontaties met de rijkswacht: ze maken duidelijk wat er op het spel stond. Want een mijn sluiten betekent niet alleen een bedrijf stopzetten, maar een hele gemeenschap ontwrichten."

De sluiting van Zwartberg bleek slechts het voorspel. "De oliecrisis van de jaren zeventig geeft de sector en de regering nog even ademruimte. Maar het is uitstel van executie. In de jaren tachtig wordt de realiteit onontkoombaar. De verliezen bij de Kempense Steenkoolmijnen (KS) lopen op tot astronomische bedragen. In 1986 alleen al wordt gesproken over 31 miljard Belgische frank verlies, vandaag zo'n 769 miljoen euro. Tegelijk zit ook de staalindustrie in zwaar weer. Bedrijven als Cockerill-Sambre moeten overeind gehouden worden met massale subsidies. De Belgische staat balanceert op de rand van wat financieel nog haalbaar was. De politieke spanning liep op. In Vlaanderen groeide de frustratie over het blijven financieren van nationale verliezen. Een akkoord verdeelt de pijn: Vlaanderen zal instaan voor de Limburgse steenkool, Wallonië voor de staalverliezen. Maar de cijfers liegen niet. De vraag is niet langer óf de mijnen zullen sluiten, maar wanneer en hoe. Premier Wilfried Martens beseft dat er een breekpunt bereikt is. In de zomer van 1986 verrast hij vriend en vijand door een crisismanager aan te stellen: Thyl Gheyselinck, een topman met internationale ervaring bij Shell. Zijn opdracht is even duidelijk als ondankbaar: de sector herstructureren, de verliezen beperken en de sluiting voorbereiden."

"En die Gheyselinck werkt verduiveld snel. Tegen december 1986 ligt zijn plan op tafel: de sluiting van het oostelijke mijnbekken (Eisden, Winterslag, Waterschei), gevolgd door de afbouw van het westelijke bekken (Beringen en Zolder). Een operatie gespreid over tien jaar, met een kostenplaatje van ongeveer 2,5 miljard euro. Wat velen verwachten als een dik rapport, blijkt een document van amper enkele pagina's. Maar de gevolgen zijn immens. In totaal gaan 18.000 jobs rechtstreeks verloren. In realiteit komen tot 25.000 arbeidsplaatsen in gevaar. Een sociale schokgolf dreigt door Limburg te trekken. En toch blijft het niet bij een verhaal van verlies. Integendeel. Parallel met de afbouw groeide het besef dat Limburg een nieuwe toekomst moet krijgen. Onder impuls van Gaston Geens, voorzitter van de Vlaamse Executieve, wordt er ingezet op reconversie. Niet als noodoplossing, maar als strategische hertekening van de economie. De basis daarvoor wordt gelegd met een studie van GOM Limburg in 1985. Daaruit groeit een ambitieus plan: investeren in infrastructuur, nieuwe industrieën aan-

trekken, opleiding versterken en de economie diversifiëren. Limburg moet zich heruitvinden."

Maar wat nu al eens vergeten dreigt te worden: op 17 december 1986, dezelfde dag dat Gheyselinck zijn sluitingsplan voorstelde, klinkt ook een andere stem. "Gouverneur Harry Vandermeulen roept op tot een Toekomstcontract voor Limburg, een breed gedragen engagement van overheid en Europa om de sociale en economische gevolgen op te vangen. Die oproep bleef niet zonder gevolg. Op 29 april 1987 wordt in het Kasteel Ter Ham in Steenokkerzeel het Toekomstcontract ondertekend door vier partners: de Vlaamse Executieve, de Belgische regering, de Europese Commissie en de Limburgse deputatie. Het doel is helder: nieuwe werkgelegenheid creëren en de provincie binnen tien jaar op hetzelfde niveau brengen als de rest van Vlaanderen."

Een pact voor Limburg

Het Toekomstcontract was volgens Schiepers dan ook geen overbodige luxe. "De mijnsluitingen hadden de provincie economisch en mentaal zwaar geraakt. Tienduizenden jobs stonden onder druk, de werkloosheid steeg snel en overal leefde de angst dat Limburg structureel achterop zou raken. Er was een enorm gevoel van onzekerheid. Veel mensen vroegen zich af wat er nog zou overblijven van de Limburgse economie eens de mijnen verdwenen waren. Het Toekomstcontract van 1987 was daarom veel meer dan zomaar een economisch plan. Het was eigenlijk een pact tussen de Vlaamse Regering, de Belgische overheid en de Europese Unie om Limburg niet aan zijn lot over te laten. Men besefte toen dat de sluiting van de mijnen een probleem van nationale omvang was. Dat kon je als provincie onmogelijk alleen oplossen. De bedoeling was duidelijk: nieuwe werkgelegenheid creëren, nieuwe economische sectoren aantrekken en Limburg opnieuw perspectief geven. Maar tegelijk ging het ook over vertrouwen herstellen. Mensen moesten opnieuw geloven dat er toekomst was in Limburg."

Naar wat dat contract zo bijzonder maakte, hoeft hij niet lang te zoeken. "Vooral de schaal van het project en de samenwerking tussen al die niveaus. Europa speelde daarin een cruciale rol. Via fondsen zoals de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal (EGKS), het Europees Sociaal Fonds (ESF) en het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) vloeiden miljarden naar Limburg. Er wordt geïnvesteerd in opleiding, infrastructuur, innovatie en ondernemerschap. Instellingen zoals de Limburgse Investeringsmaatschappij (LIM) en de Sociale Investeringsmaatschappij (SIM) moeten dat proces ondersteunen. De operatie is ongezien in schaal en ambitie. En ze verloopt niet zonder horten en stoten. Politieke spanningen, mislukte projecten en financiële verliezen zorgen voor kritiek en wantrouwen. Maar tegelijk ontstaat er iets nieuws. Bedrijven vinden hun weg naar Limburg, nieuwe sectoren groeien, en langzaam maar zeker komt er een andere economische dynamiek op gang. Dat geld maakte een enorm verschil. Maar wat veel mensen vergeten, is dat geld alleen niet voldoende is. Je moet ook weten wat je ermee doet. Je hebt visie nodig. Je moet keuzes durven maken over welke sectoren je wil ontwikkelen en welke toekomst je voor een regio ziet."

"Wij hebben toen heel bewust geprobeerd om Limburg economisch te diversifiëren. De provincie mocht nooit meer volledig afhankelijk worden van één sector zoals vroeger met de mijnindustrie. Daarom werd ingezet op industrieterreinen, logistiek, technologie, opleiding en ondernemerschap. Infrastructuur speelde daarin een enorme rol.

Nieuwe bedrijventerreinen moesten bedrijven aantrekken, wegen en ontsluitingen moesten verbeterd worden en er moest geïnvesteerd worden in opleidingen zodat mensen zich konden omscholen naar nieuwe jobs. Want veel voormalige mijnwerkers en hun kinderen moesten een volledig nieuwe economische realiteit binnenstappen."

"Dat Toekomstcontract heeft eigenlijk de basis gelegd voor heel veel wat later gekomen is. Zonder die eerste reconversiemiddelen waren projecten zoals Corda Campus, Thor Park, C-mine of later ook DronePort wellicht nooit mogelijk geweest. Achteraf bekeken was het Toekomstcontract dus niet alleen een antwoord op een crisis. Het was eigenlijk het begin van een volledig nieuwe economische koers voor Limburg."

Het dreamteam van '91

Intussen verschuift ook het politieke landschap. Voor het eerst in de Limburgse geschiedenis komt er een bestuur zonder de toen nog ijzersterke CVP, en voor Schiepers begint zijn grote opdracht. "In 1991 kleurt de lucht boven Limburg plots paars. Mijn partij, de toenmalige VLD, scoort goed in de verkiezingen en gaat samen met de VU en de SP. Exit CVP. Een historische ommekeer. Als vijftiger krijg ik in de deputatie het mandaat voor Economie. We hadden toen, wat ik noem, een 'echte en hechte' deputatie. Ik zie het nog steeds als het 'dreamteam' met de socialisten Steve Stevaert, Julien Dufaux en Guy Vrijs, VU'ster Frieda Brepoels, en de liberalen Jean-Paul Lavigne en mezelf. Afspraken waren heilig. En dat maakte het verschil. Neem daar nog een uitstekende ondersteuning bij van griffier Marc Martens. Hij hield alles in de gaten en had steeds de gepaste oplossing voor het probleem. Maar ik kon ook terugvallen op uitstekende kabinetsmedewerkers, mensen die het ook later zouden maken. Denk maar aan Johann Leten, nu directeur Voka-KvK Limburg, en Reginald Vossen, nu directeur BAN (Business Angels Netwerk), die bijna op zijn eentje hét netwerk voor business angels uitbouwde in Vlaanderen. De christendemocraat Harry Vandermeulen was gouverneur, maar genoot niet altijd de erkenning die hij verdiende. Maar ik had een groot respect voor die man. De manier waarop hij omsprong met de top van het bedrijfsleven was superieur. Ik heb er veel van geleerd."

Hoe Vandermeulen dat concreet aanpakte, illustreert Schiepers met een verhaal dat lang binnenskamers bleef. "Ik weet nog hoe hij zijn informele lunches had met de bedrijfsleiders, waarbij hij inzicht verkreeg in hun stellingen en in de manier waarop de overheid hen kon bijstaan. Zo waren er de spanningen binnen VCST (Volvo Cars Sint-Truiden), waarbij toenmalig directeur Ludwig Vancouter onder vuur kwam te liggen van de syndicaten. Het werd een onhoudbare situatie. VCST kon hieraan kapotgaan. Ik ben toen met Ludwig gaan praten. Hij kon echt niet aanblijven en we hebben zelf voorgesteld dat hij een stap achteruit zou zetten. Met een gouden handdruk heeft hij toen afscheid genomen. En VCST kon weer verder. Ludwig, volbloed bedrijfsleider als hij was, bouwde zijn carrière elders verder uit. Dat was helemaal de verdienste van Harry. Waarom? Hij was het immers die, ver weg van de pers, de informele gesprekken hield en mij er continu bij betrok, zodat we eenvoudig en transparant de noden van het bedrijfsleven in Limburg in kaart konden brengen. Dat heeft de Limburgse gemeenschap, met uitzondering van het bedrijfsleven, nooit geweten. Maar de methodiek was helemaal to the point."

Schiepers werd behalve gedeputeerde ook voorzitter van GOM, een instelling die in het reconversieverhaal een

sleutelrol speelde. “De Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappij Limburg (GOM) speelde een centrale rol in de economische heropbouw van de provincie, vooral na de sluiting van de steenkoolmijnen. Ze werd opgericht om nieuwe bedrijvigheid aan te trekken en zo werkgelegenheid te creëren in een regio die zwaar getroffen was door industrieel verlies. Dat deed GOM door actief bedrijven naar Limburg te halen, industrieterreinen te ontwikkelen en investeringen te ondersteunen, bijvoorbeeld via financiële stimuli. Tegelijk zorgde ze ervoor dat de nodige infrastructuur en ruimte beschikbaar waren, zodat ondernemingen zich snel konden vestigen. In nauwe samenwerking met overheid en bedrijfsleven groeide GOM uit tot een belangrijke motor van economische vernieuwing en hielp ze Limburg evolueren naar een meer diverse en toekomstgerichte economie. Pas later, in 2004, werden de Vlaamse GOM’s hervormd en geïntegreerd in nieuwe structuren.”

Al liep de start van dat voorzitterschap niet van een leien dakje: de mandaten in de raad van bestuur van GOM liepen niet parallel met de provinciale bestuursperiode. “Dat was mijn eerste confrontatie met de Limburgse starheid. De raad van bestuur van GOM Limburg moest namelijk de voorzitter aanstellen. Het probleem: er was één stem te kort. Ik heb daar afgezien. Zeker omdat dat kort na het overlijden van mijn zoon Cor plaatsvond. Ik had mij voorgenomen om niet te gaan, maar ze hebben mij overtuigd. Die vergadering heeft vijf à zes uur geduurd. Elke keer 50-50. Ik had 51 stemmen nodig. We zaten helemaal vast. Gezien de Limburgse situatie, we bevonden ons midden in de reconversie, was economische sturing prioriteit nummer één voor onze provincie. En dus deed gouverneur Hilde Houben-Bertrand wat een goed beleidsverantwoordelijke altijd moet doen: de knoop doorhakken om vooruit te kunnen.

Na uren discussie heeft ze het woord genomen en gezegd: ‘Voor mij hoeft er niet meer gestemd te worden. Ik stem voor Piet Schiepers.’ Meer dan 11 jaar zou ik voorzitter van GOM blijven.”

Op jacht met de ‘Big 4’

Zijn strategie paste op de achterkant van een bierviltje. “Wij hebben gezegd: we gaan niet wachten tot bedrijven vanzelf komen. Wij gaan ze halen. We moesten sneller zijn dan de crisis.” Dat jagen kreeg een naam. “Acquisitie was in mijn tijd het grote woord: bedrijven aantrekken. Maar hoe deed je dat? Mijn voorganger Jean-Marie Martin gaf me het goede voorbeeld. Hij gaf heel wat seminaries in het buitenland, maar dat leidde niet echt tot resultaat. Het was allemaal veel te statig. Er waren op die gelegenheden geen echte beslissers aanwezig. Maar de vraag was hoe we die dan wél konden betrekken. En of we niet tegen de verkeerde boom aan het blaffen waren. Dus besloten we de ‘Big 4’ erin te betrekken aan de hand van een aanbesteding.” Die ‘Big 4’ verdienen volgens Schiepers enige toelichting.

“De ‘Big 4’: Deloitte, KPMG, PwC en EY speelden in die periode een veel grotere rol dan veel mensen vandaag beseffen. Dat waren niet zomaar accountancykantoren, maar wereldwijde netwerken met duizenden consultants, fiscalisten en economische adviseurs die rechtstreeks verbonden waren met de grootste bedrijven ter wereld. Zij zaten mee aan tafel wanneer multinationals beslisten waar nieuwe fabrieken, distributiecentra of Europese hoofdzetels zouden komen.”

“Wij hebben toen heel bewust geprobeerd om via hen Limburg internationaal op de kaart te zetten. Hun op-

dracht was bijzonder concreet en resultaatgericht. Elk van die kantoren moest voor ons telkens een vijftiental bedrijven identificeren die plannen hadden om ergens in Europa te investeren. Dat konden Amerikaanse, Japanse of andere internationale ondernemingen zijn die een nieuwe productievestiging zochten, een logistieke hub wilden uitbouwen of hun Europese activiteiten wilden uitbreiden."

"Maar het belangrijkste was niet alleen die bedrijven vinden. De echte meerwaarde zat in het feit dat die consultancykantoren ons rechtstreeks konden introduceren bij de 'decision makers': de CEO's, directeurs internationale expansie, investeringscomités en topmanagers die uiteindelijk beslisten waar honderden miljoenen euro's zouden terechtkomen. Dat netwerk konden wij als provincie onmogelijk alleen uitbouwen. Alles werd vervolgens netjes opgelijst in zogenaamde 'witboeken'. Dat waren eigenlijk strategische dossiers waarin per bedrijf stond beschreven wat hun plannen waren, welke locaties ze overwogen, welke infrastructuur ze nodig hadden, hoeveel jobs ermee gemoeid konden zijn en wie de belangrijkste contactpersonen waren. Daardoor konden wij bijzonder gericht werken. We moesten niet langer op goed geluk bedrijven aanschrijven of hopen dat iemand toevallig interesse zou tonen in Limburg. We konden meteen inspelen op concrete opportuniteiten."

"En precies daar begon Limburg zich te onderscheiden. Buitenlandse investeerders merkten dat hier snel beslissingen genomen werden. Wij zorgden ervoor dat industrieterreinen klaar lagen, vergunningen versneld behandeld werden en infrastructuur aanwezig was. Als een bedrijf bijkomende ontsluitingswegen, energievoorzieningen of logistieke ondersteuning nodig had, probeerden wij dat zo snel mogelijk mee op te lossen."

"Dat was echt een andere mentaliteit dan vroeger. In veel regio's verloren investeerders maanden of zelfs jaren in administratieve discussies. Wij begrepen dat internationale bedrijven snelheid wilden. Wanneer een multinational beslist om ergens te investeren, kijkt die niet alleen naar subsidies of loonkosten, maar vooral naar zekerheid en efficiëntie. Ze willen weten: kunnen we hier snel starten? Is de overheid betrouwbaar? Wordt er meegedacht?"

"En net daar lag onze sterkte. Wij probeerden het voor bedrijven zo eenvoudig mogelijk te maken. Eigenlijk zeiden we letterlijk: 'Investeer hier, en wij helpen mee om het te realiseren.' Daardoor kreeg Limburg internationaal stilaan een reputatie als een regio waar dossiers vooruitgingen. Dat heeft mee geleid tot de komst en uitbreiding van heel wat bedrijven in de logistiek, productie en distributie. De ligging van Limburg nabij de havens van Antwerpen en Rotterdam, dicht bij Duitsland en Nederland, speelde natuurlijk ook in ons voordeel. Maar zonder die actieve acquisitiepolitiek en zonder die internationale netwerken van de 'Big 4' waren veel van die investeringen wellicht nooit in Limburg terechtgekomen. Achteraf bekeken was dat een van de grote lessen van de reconversieperiode: je mocht niet passief wachten tot bedrijven vanzelf kwamen. Je moest de wereld intrekken, actief prospecteren en tonen dat Limburg ambitie had. En precies dat hebben we toen gedaan."

109 trofeeën

De aanpak rendeerde. "In totaal hebben we 109 nieuwe bedrijven naar Limburg gehaald. Van Amerika tot Japan en Australië. Dat was geen toeval meer, dat was pure acquisitiepolitiek. Wij waren letterlijk op jacht naar investeringen. Elke onderneming die zich hier vestigde, voelde als een

trofee. Want achter elk dossier zaten maanden, soms jaren, van onderhandelingen, prospecties, buitenlandse reizen en gesprekken met bedrijfsleiders."

"Tussen 1991 en 1999 is Limburg erin geslaagd om 109 nieuwe industriële bedrijven aan te trekken. Samen waren die goed voor meer dan 6.600 directe jobs en ruim 34 miljard Belgische frank aan investeringen. Voor een provincie die amper enkele jaren voordien nog volledig in de schaduw stond van de mijnsluitingen, waren dat indrukwekkende cijfers. Maar die resultaten kwamen niet vanzelf. De concurrentie tussen regio's was enorm. Niet alleen Vlaanderen, maar heel Europa vocht toen voor buitenlandse investeringen. Regio's in Nederland, Noord-Frankrijk, Duitsland en zelfs Oost-Europa probeerden dezelfde bedrijven binnen te halen. Multinationals bekeken tientallen mogelijke locaties tegelijk. Dus moesten wij Limburg actief verkopen."

"Wat opvalt wanneer je die periode bekijkt, is hoe sterk de resultaten soms schommelden. Sommige jaren haalden we maar een beperkt aantal dossiers binnen, maar ging het wel over grote internationale spelers die meteen honderden jobs creëerden. Andere jaren draaide het meer om volume: veel kleinere en middelgrote investeringen die samen een brede economische basis vormden."

"Het begin van de jaren negentig verliep nog vrij moeizaam. Limburg droeg nog altijd het imago van een getroffen mijnregio. Buitenlandse investeerders vroegen zich af of hier wel voldoende infrastructuur, kennis en toekomstperspectief aanwezig waren. Maar geleidelijk begon dat beeld te kantelen. Vanaf 1996 zie je een duidelijke heropleving, met 1997 als echt topjaar qua aantal nieuwe bedrijven."

"Dat had veel te maken met het feit dat onze strategie steeds professioneler werd. In het begin deden veel regio's nog aan algemene promotiecampagnes: brochures drukken, slogans bedenken, beurzen bezoeken. Maar wij beseften dat je daar alleen geen bedrijven mee overtuigt. Daarom zijn we veel gerichter gaan werken. Minder algemene reclame, meer actieve acquisitie van concrete investeringsprojecten. Via internationale netwerken, consultancykantoren en rechtstreekse contacten probeerden we exact te weten welke bedrijven uitbreidingsplannen hadden in Europa. Vervolgens gingen wij daar zeer doelgericht op werken."

"En wanneer zo'n bedrijf interesse toonde, moesten we snel kunnen schakelen. Industrieterreinen lagen klaar, vergunningen werden versneld behandeld en infrastructuur werd waar nodig aangepast. Dat was onze sterkte: snelheid, duidelijkheid en politieke eensgezindheid. Buitenlandse investeerders voelden dat Limburg vooruit wilde."

"Je moet ook vertrouwen uitstralen en tonen dat je als overheid mee oplossingen zoekt. Achteraf bekeken is dat misschien wel het belangrijkste resultaat van die periode geweest: Limburg veranderde opnieuw van imago. Van een provincie die vooral geassocieerd werd met sluitingen, werkloosheid en reconversie, groeide Limburg opnieuw uit tot een regio die internationaal meespeelde op industrieel vlak."

"En vooral: die investeringen zorgden voor duurzame werkgelegenheid. Dat was uiteindelijk waar alles om draaide. Mensen opnieuw perspectief geven. Nieuwe jobs creëren. Zorgen dat jonge gezinnen opnieuw geloofden in de toekomst van Limburg."

SKF, Nike en de kunst van het compromis

Eén dossier is Schiepers altijd bijgebleven. “SKF in Tongeren. De Svenska Kullagerfabriken, een Zweedse multinational die wereldwijd bekendstaat als producent van lagers, afdichtingen en technische oplossingen voor roterende systemen. Vandaag is dat een gevestigde Europese speler, maar toen ze naar Limburg kwamen, was dat nog een veel kleiner verhaal. Net daarom was het zo belangrijk dat we hen konden overtuigen. Dat soort projecten had enorme impact. Niet alleen economisch, maar ook psychologisch. Elke internationale investering gaf Limburg opnieuw vertrouwen. Mensen zagen dat buitenlandse bedrijven opnieuw in de provincie wilden investeren. Dat deed iets met het imago van Limburg. Daar deed je het uiteindelijk voor.”

“Al moet ik eerlijk zeggen: dat ik SKF naar Tongeren haalde, werd mij niet overal in dank afgenomen. Binnen Limburg was er natuurlijk altijd concurrentie tussen steden en regio’s. Sommigen vonden dat zulke bedrijven beter naar Genk of Hasselt moesten komen. Maar Tongeren had die investering op dat moment enorm nodig. Ook daar moest werkgelegenheid gecreëerd worden. Het scheelde trouwens niet veel of SKF was uiteindelijk in Eindhoven terechtgekomen. De Nederlanders hadden een bijzonder sterk voorstel gedaan. Ze boden een renteloze lening van ongeveer 200 miljoen Belgische frank aan om het bedrijf over de streep te trekken. Dat waren serieuze bedragen in die tijd.”

“Toen hebben wij beslist om vol in de aanval te gaan. Wij hebben uiteindelijk een renteloze lening van 300 miljoen Belgische frank aangeboden. Dat waren middelen uit de reconversiefondsen van de KS waarover GOM Limburg beschikte. Dat toont hoe belangrijk die reconversiemiddelen waren. Zonder die financiële slagkracht hadden wij onmogelijk kunnen concurreren met regio’s in Nederland of Duitsland. Daarnaast beschikten we ook over Europese middelen via doelstelling 1- en doelstelling 2-programma’s van de Europese Unie. Daarmee konden we industrieterreinen ontwikkelen, infrastructuur aanleggen, gronden bouwrijp maken en bedrijven sneller laten starten. Dat maakte een enorm verschil. Buitenlandse investeerders wilden snelheid en zekerheid. Wij probeerden hen dat te bieden.”

“Ook het dossier van Nike was zo’n strategische strijd. Veel mensen denken vandaag dat Nike zomaar vanzelf naar Limburg gekomen is, maar daar is enorm hard voor onderhandeld. Vanuit GOM hebben wij daar jarenlang aan gewerkt. Alleen: Nike ligt vandaag net buiten Limburg, in Laakdal. Dat was geen toeval. Eigenlijk wilden wij Nike veel liever op Limburgs grondgebied krijgen. Maar daarvoor hadden we de steun nodig van de toenmalige minister-president Luc Van den Brande. En hij wilde absoluut dat die investering in zijn eigen kiesdistrict terechtkwam.”

“Op een bepaald moment moet je dan pragmatisch zijn. We beseften dat we zonder politieke steun het risico liepen om het volledige dossier te verliezen. Daarom hebben we uiteindelijk ingestemd met een locatie op amper enkele kilometers buiten de Limburgse provinciegrens. Natuurlijk vonden sommigen dat jammer, maar tegelijk wisten we ook: die investering zou economisch een enorme impact hebben op heel de regio, ook op Limburg.”

“En achteraf bekeken klopt dat natuurlijk. Nike heeft duizenden jobs gecreëerd en is uitgegroeid tot een van de belangrijkste logistieke spelers van de regio. Soms moet je

als bestuurder dus ook strategische compromissen durven sluiten om een groter doel te bereiken."

Acquisitie was overigens niet het enige spoor. "Innovatie was een tweede luik in ons economisch beleid. Zo was er de bouw van het Wetenschapspark met een incubator voor opstartende ondernemingen in de technologiesfeer. En een apart gebouw voor het EDM, de universitaire IT-onderzoeksgroep onder leiding van professor Eddy Fleerackers, nog steeds een autoriteit in zijn vakgebied. Flanders Multimedia Valley (FMV) was dan weer een antwoord op de vraag hoe we de nieuwe technologiesector moesten stimuleren. Limburg had een interessant verleden met Philips en al die uitvindingen die via Hasselt de wereld werden ingestuurd. Maar het ging toen al slecht bij Philips. Ze hadden in de loop der jaren hun productie afgebouwd en verplaatst naar lageloonlanden. Dat impliceerde ook dat de onderzoeksgroep er ooit aan zou moeten geloven. Er moest wat gebeuren in Limburg om de nieuwe technologieën te verwelkomen. Toen we in 1996 met FMV startten, hadden we in Limburg een tewerkstelling van amper 1.900 mensen in de IT-sector."

'Take it all!'

Internationalisering werd in die jaren stilaan een sleutelwoord, en niet alleen voor bedrijven. "Wij beseften toen al dat Limburg zich niet langer alleen op Vlaanderen mocht richten. Als kleine regio moest je internationaal durven denken. Daarom probeerden we ook Limburgers die in het buitenland carrière maakten actief te ondersteunen. Dat ging niet alleen over economie, maar ook over netwerken, uitstraling en vertrouwen creëren. Ik herinner me bijvoorbeeld nog heel goed de opening van het Belgian Beer Café van Crenau in Barcelona, in de zomer van 2000. Dat was toen een bijzonder ambitieus project. Het concept was ontworpen door de Limburger Will Erens, in samenwerking met Stella Artois. Het idee had internationaal potentieel en wij vonden dat Limburg zulke initiatieven ook zichtbaar moest steunen. Daarom was de volledige deputatie aanwezig bij de inhuldiging. Barcelona was toen natuurlijk een stad die enorm leefde. Overal hing sfeer, toerisme en internationale ambitie. En ergens paste dat ook perfect bij de geest van die periode: Limburg wilde tonen dat het mee kon spelen op internationaal niveau."

Die trip naar Barcelona leverde achteraf ook een beruchte anekdote op. "Na de officiële plechtigheid waren enkele jongere deputés nog even de stad ingetrokken. Ze belandden in de Barri Gòtic, dat prachtige oude centrum van Barcelona met zijn smalle middeleeuwse straatjes, verborgen pleinen en donkere steegjes. Maar blijkbaar kwamen ze daar op het verkeerde moment op de verkeerde plaats terecht. Een van hen, Jean-Paul Lavigne om hem niet te noemen, was plots niet langer gedeputeerde maar vooral 'gedupeerde'. Hij werd overvallen, kreeg enkele rake klappen en zijn portefeuille werd gestolen. Hij moet het toen echt benauwd gehad hebben. Het verhaal gaat dat hij uiteindelijk zijn armen hoog in de lucht gooide en riep: 'Take it all!', gewoon om van die mannen af te geraken. Gelukkig is het uiteindelijk allemaal goed afgelopen, maar achteraf is dat natuurlijk een verhaal geworden dat nog jaren terugkwam wanneer we elkaar zagen."

Jules Essers en het verhaal van Pami

Toch draaide het niet alleen om buitenlandse trofeeën. Vraag Schiepers naar de eigen Limburgse familiebedrijven, die al generaties in de provincie geworteld zijn, en hij antwoordt met een naam. "Jules Essers. Laat me met deze

naam antwoorden. Ik heb hem goed gekend. Jules was de broer van Noël Essers, de man van H.Essers, het bekende Genkse logistiek bedrijf. De H. staat trouwens voor Henri, hun vader. Noël en Jules hadden dat samen overgenomen. Twee broers, één bedrijf, dat gaat niet altijd goed. Uiteindelijk heeft Noël zijn broer uitgekocht. Jules vertrok. Met zijn dochter Hilde aan het hoofd klopt die H. vandaag opnieuw als een bus. Maar Jules liet zich niet kennen. In 1992 kocht hij Pami, de kantoormeubelenmaker in Pelt. Waarom dat bedrijf Pami heet, is mij eerlijk gezegd ook nooit helemaal duidelijk geworden, en ik heb Jules goed genoeg gekend om het hem te vragen, maar ergens is dat er nooit van gekomen. Jules was een man die vooruit keek, niet achteruit. Namen waren details. Wat telde, was wat je ermee deed."

"Pami was overigens geen jong bedrijfje. Het bestond al sinds 1958, het jaar van Expo 58. Opgericht als eenmanszaak, uitgegroeid tot Pami nv in 1982, met een vaste vestiging op het industrieterrein Nolimpark in Pelt. Honderd procent Belgisch, honderd procent eigen productie. Kantoormeubelen ontworpen en gefabriceerd in eigen land, vanuit het hart van Europa. Dat was geen marketingslogan, dat was een bewuste keuze die decennium na decennium werd volgehouden. Jules zag dat in 1992 en greep zijn kans. Een paar jaar later gaven zijn zonen Lode en Hendrik de fakkel over. En zo stonden er opnieuw twee broers aan het hoofd van één bedrijf."

"Ik heb hen altijd bewonderd om wat ze dertig jaar lang hebben volgehouden. Onder hun leiding groeide Pami intussen uit tot een van de grootste onafhankelijke fabrikanten van kantoorinrichting in de Benelux, met een Experience Centre in Pelt, een tweede in de gebouwen van Tour & Taxis in Brussel, en een commercieel kantoor in Luxemburg."

"In maart 2022 gaven Lode en Hendrik Pami toch uit handen na een grondige zoektocht naar een geschikte overnemer, want familiale opvolging was er niet. De nieuwe eigenaar heet Goswin Fijen, via zijn vennootschap New Office Invest, gevestigd in het Nederlands-Limburgse Heerlen. Maar het verhaal stopt daar niet. En dat is precies wat mij geruststelt. Want in 2023 opende Pami een derde Experience Centre in Rotterdam. En eind dat jaar volgde een mijlpaal die ik twintig jaar geleden niet had durven voorspellen: Pami fuseerde met de Belgische fabrikant Robberechts onder de koepel van Workspace Factories, waarbij beide bedrijven hun eigen identiteit en onafhankelijkheid bewaren. En de gebroeders Essers, Lode en Hendrik, stapten mee in dat toekomstverhaal. Ze zijn dus niet zomaar vertrokken. Ze zijn erin blijven geloven."

"Workspace Factories bouwde nadien in de luwte verder aan een stabiele, complementaire groep van specialisten: strategische overnames in Denemarken met Magnus Olesen, in Duitsland met Viasit, in Nederland met Rofa. Eind 2025 kwam die nieuwe Europese speler voor het eerst officieel naar buiten met een duidelijke structuur en een gezamenlijke toekomstvisie. Met Lode Essers als voorzitter van de nieuwe Europese fusiegroep met zetel in Pelt. Initiatiefnemer Goswin Fijen wordt co-ceo. Doel is om te kunnen meedingen bij grotere Europese projecten. De fusiegroep Workspace Factories telt vandaag 490 medewerkers en mikt voor 2026 op een omzet van 125 miljoen euro. Vanuit het Limburgse Pelt tot in Kopenhagen. Dat is de kracht waarover ik het heb."

"Ik herken dat verhaal. Ik heb het ook vele malen anders zien verlopen in Limburg. De eerste generatie bouwt op. De tweede consolideert. De derde vertrekt of verkoopt, en daarmee verdwijnt ook het verhaal. Niet uit gebrek aan

talent, maar omdat het netwerk, het kapitaal, de kennis en de rolmodellen niet altijd aanwezig waren om die volgende stap te zetten. Een ondernemer uit Tessenderlo of Peer die zijn bedrijf naar Europees niveau wil tillen, botste op beperkingen die zijn concurrent uit Gent of Antwerpen gewoon niet had. Dat is een structureel nadeel dat wij als provincie en als regio nooit volledig hebben opgelost."

"Ik moet eerlijk zijn: de reconversielogica van die jaren was sterk gericht op wat van buiten kon komen. En dat was begrijpelijk, de crisis was zo groot, de nood zo acuut, dat je nood had aan zichtbare resultaten. Een nieuwe fabriek met vijfhonderd jobs is iets wat je kunt tellen, fotograferen, aankondigen op een persconferentie. De geleidelijke groei van een familiale fabrikant van kantoormeubelen die jaar na jaar nieuwe markten aanbijt, is economisch minstens even waardevol, maar maakt geen voorpagina."

"En dan is er het bredere probleem. Limburg heeft altijd sterk gescoord in sectoren met relatief lage toegevoegde waarde: assemblage, logistiek, eenvoudige productie. Belangrijk, absoluut. Maar de hoofdkantoren, de R&D-afdelingen, de plaatsen waar de echte beslissingen vallen en het echte geld wordt gemaakt, die bleven te vaak elders. In Brussel, in Antwerpen, in het buitenland."

"De wereld is ondertussen grondig veranderd. In de jaren negentig was het een trofee om een Japanse of Amerikaanse multinational naar Limburg te halen. Maar die grote relocatiebewegingen zijn vandaag veel zeldzamer. De vraag is niet langer: hoe halen we een buitenlands bedrijf naar hier? De vraag is: hoe bouwen we hier zelf bedrijven die de wereld aankijken? Dat vergt een andere mentaliteit, andere instrumenten, en eerlijk gezegd ook meer geduld. Want

het kweken van een eigen onderneming tot internationale schaal duurt langer dan het binnenhalen van een bestaand bedrijf. Maar de wortels gaan ook veel dieper."

"Jules Essers is voor mij het beste voorbeeld van hoe het kan. Een Limburgs familiebedrijf dat generatie na generatie bleef investeren, professionaliseren en groeien, niet door zich te verkopen, maar door zichzelf te blijven ontwikkelen. Jules bouwde, mee gedragen door de economische visie om Limburg tot logistieke hub te maken, zijn bedrijf stelselmatig uit op de industrieterreinen die vanuit GOM werden ontwikkeld. De internationale distributiecentra die naar Limburg kwamen, vormden mee de voedingsbodem waarop Essers uitgroeide tot een van de grootste en meest toonaangevende logistieke spelers van het land, geworteld in Limburg, met een blik op Europa. En nu, als ik zie wat Workspace Factories aan het doen is, vanuit Pelt, met de roots van Pami en de ambitie om een Europese speler te worden in kantoorinrichting, dan denk ik: dat is het verhaal dat Limburg nodig heeft. Niet als uitzondering. Als norm."

70 procent geslaagd

Blijft de vraag hoe hij vandaag terugkijkt op de reconversie. Schiepers plakt er een cijfer op. "Voor een groot stuk is ze geslaagd. Ik geef ze 70 procent. Er is enorm veel gebeurd: nieuwe industrie, infrastructuur, opleidingen. Limburg is niet meer wat het was. In die jaren negentig bevond Limburg zich economisch in een soort tussenfase. De grote trauma's van de mijnsluitingen uit de jaren tachtig waren nog lang niet verwerkt, maar tegelijk begon de provincie zich langzaam opnieuw uit te vinden. Het was een periode van onzekerheid én opportuniteit. Van reconversie, nieuwe

industrieën, Europese subsidies en een zoektocht naar een nieuw economisch verhaal."

"De reconversiemiddelen die na de sluiting van de steenkoolmijnen beschikbaar kwamen, vormden daarbij een cruciale hefboom. Onder impuls van figuren zoals Thyl Gheyselinck werd geprobeerd om de provincie minder afhankelijk te maken van één grote sector. Nieuwe industrieterreinen werden ontwikkeld, buitenlandse bedrijven aangetrokken en infrastructuurprojecten versneld uitgevoerd."

De auto-industrie werd in de jaren negentig een van de nieuwe economische motoren van Limburg. De fabriek van Ford Motor Company in Genk groeide uit tot een van de grootste werkgevers van Vlaanderen. Rond Ford ontstond een volledig netwerk van toeleveranciers, logistieke bedrijven en transportfirma's. Ook bedrijven zoals SKF in Tongeren en andere maakbedrijven zorgden voor duizenden industriële jobs. Daarnaast probeerde Limburg zich sterker te positioneren in logistiek en distributie. De centrale ligging tussen de havens van Antwerpen, Rotterdam en het Ruhrgebied begon economisch door te wegen. De uitbouw van het Albertkanaal, de E313 en bedrijventerreinen langs belangrijke verkeersassen trokken steeds meer distributiebedrijven aan. Dat vormde eigenlijk de kiem van wat later zou uitgroeien tot de logistieke specialisatie van Limburg.

"Europa speelde eveneens een belangrijke rol. Limburg kreeg in de jaren negentig aanzienlijke Europese steun via reconversie- en structuurfondsen. Die middelen werden gebruikt voor infrastructuur, opleiding, innovatie en economische ontwikkeling. Het besef groeide dat Limburg zich moest heruitvinden als kennis- en dienstenregio. Tegelijk

kende de provincie ook een mentale omslag. Waar Limburg vroeger sterk afhankelijk was van 'grote vaders' zoals de mijnen, de overheid of enkele industriële mastodonten, begon ondernemerschap belangrijker te worden. Organisaties zoals GOM Limburg probeerden actief buitenlandse investeerders naar de provincie te halen. Nieuwe bedrijvencentra en incubatoren moesten jonge ondernemers kansen geven. Ook het hoger onderwijs kreeg meer economische betekenis. De jonge Universiteit Hasselt, toen nog Limburgs Universitair Centrum (LUC), begon stilaan een rol te spelen in onderzoek en innovatie. Samen met de hogescholen ontstonden de eerste fundamenten van een kenniseconomie."

"Maar ondanks die positieve signalen bleef Limburg economisch kwetsbaar. De provincie had nog altijd een lagere welvaartsgraad dan het Vlaamse gemiddelde. Veel jobs waren industrieel en dus conjunctuurgevoelig. Bovendien bleef de afhankelijkheid van enkele grote werkgevers gevaarlijk groot, iets wat later opnieuw duidelijk zou worden bij de sluiting van Ford Motor Company in 2012."

Over het Limburg van vandaag is hij overwegend positief, al ziet hij één groot gevaar. "We zijn als provincie vooruitgegaan, absoluut. Als ik kijk naar waar Limburg vandaan komt, de mijnsluitingen, de werkloosheid, de onzekerheid, dan hebben we enorme stappen gezet. Vandaag hebben we een universiteit, kenniscentra, logistieke hubs, technologiebedrijven en internationale investeringen. Dat had vroeger niemand durven voorspellen. Maar tegelijk zie ik ook een groot gevaar. Veel van onze slimste jonge mensen vertrekken nog altijd uit Limburg. Ze gaan studeren in Leuven, Antwerpen, Gent of Brussel en keren daarna niet meer terug. Of ze trekken meteen naar het buitenland. Dat is op lange termijn misschien wel onze grootste uitdaging."

De verklaring zoekt hij in de Limburgse volksaard. “Omdat Limburgers van nature vaak te bescheiden zijn. Dat zit een beetje in onze mentaliteit. De wil en het talent zijn er absoluut, daar twijfel ik niet aan. Limburg heeft enorm veel slimme en ondernemende mensen voortgebracht. Maar te vaak denken mensen hier nog: ‘Laat iemand anders maar eerst proberen.’ Terwijl je soms gewoon moet springen. Veel Limburgers onderschatten zichzelf. Ze wachten te lang, twijfelen te veel of durven hun ambitie niet luidop uitspreken. En dat is jammer, want kansen komen niet vanzelf terug. De wereld wacht niet.”

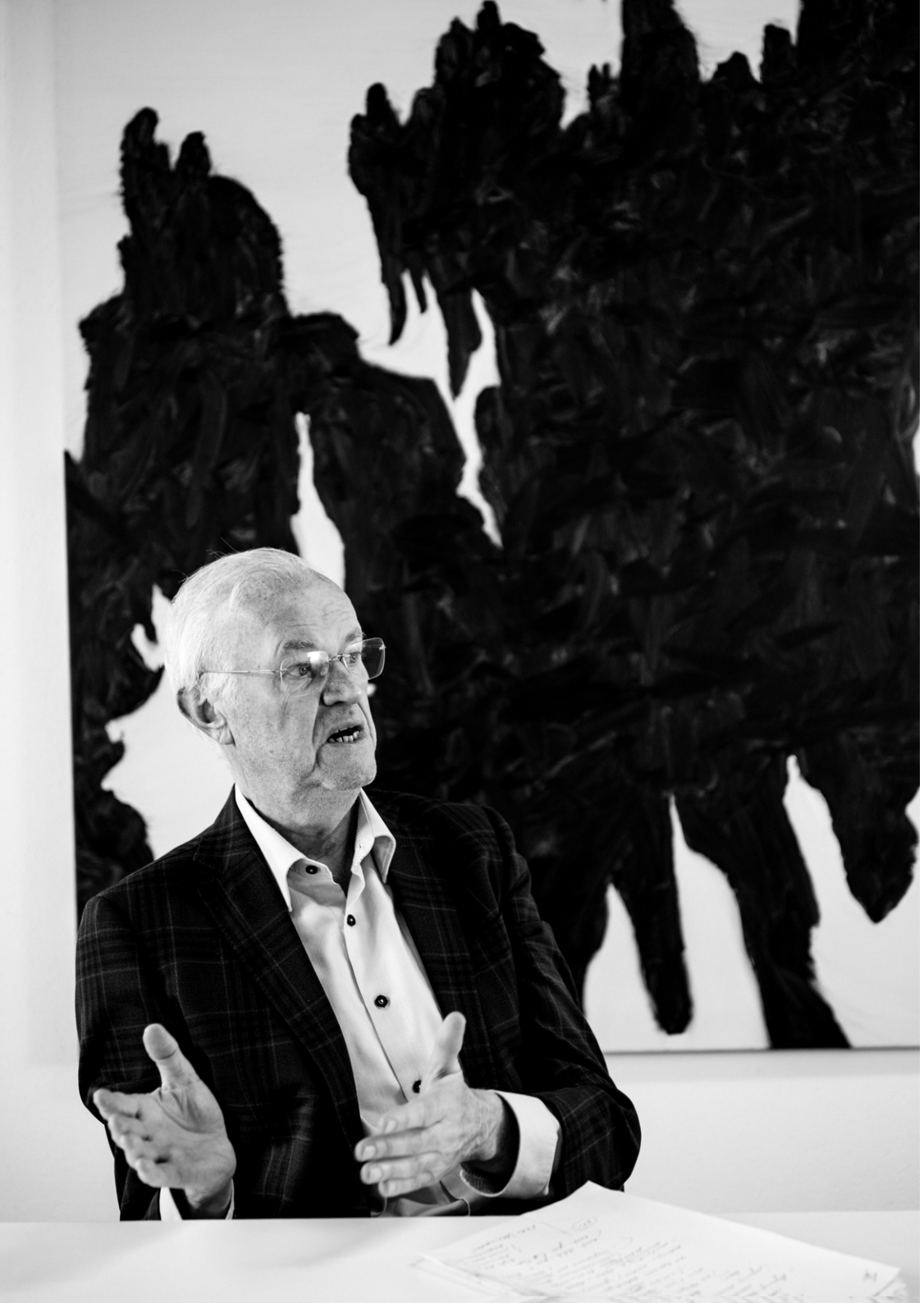
Zelf kan Schiepers moeilijk van die bescheidenheid beticht worden. “Nee, dat ben ik inderdaad niet. Maar eerlijk? Dat heeft mij ook geholpen. Je moet durven. Zeker in politiek en economie krijg je niets cadeau. Als je altijd braaf wacht tot iemand je uitnodigt, ben je te laat. Wij zijn destijds ook niet blijven zitten wachten tot bedrijven vanzelf naar Limburg kwamen. Wij zijn naar Amerika, Japan en overal in Europa getrokken om investeerders te overtuigen. Soms moet je gewoon lef tonen en zeggen: ‘Waarom zou dat niet in Limburg kunnen?’”

‘Pak uw kansen’

Wat hij jonge mensen vandaag zou meegeven, hoeft hij niet lang te overwegen. “Pak uw kansen. Wacht niet te lang. Iedereen heeft dromen wanneer hij jong is, maar de meeste mensen laten die dromen uiteindelijk voorbijgaan omdat ze bang zijn om te falen of omdat ze blijven twijfelen. Maar achteraf krijg je meer spijt van de dingen die je niét gedaan hebt dan van de fouten die je gemaakt hebt. Durf ondernemen. Durf naar het buitenland trekken. Durf een bedrijf starten. Durf verantwoordelijkheid nemen. En voor-

al: geloof niet dat Limburg te klein is om grote dingen te realiseren. Als ik terugkijk op de voorbije decennia, dan zie ik dat deze provincie telkens opnieuw bewezen heeft dat ze zich kan heruitvinden. Maar daarvoor heb je mensen nodig die initiatief durven nemen.”

En als het mislukt? Ook daarop heeft Schiepers zijn antwoord klaar. “Dan begin je opnieuw. Voor alles is er een oplossing. Behalve voor de dood.”

DEEL II

DE NILLIES

De nillies begonnen in Vlaanderen met een bijna grenzeloos geloof in vooruitgang. De jaren negentig hadden een sfeer van optimisme achtergelaten: de Koude Oorlog was voorbij, Europa groeide naar elkaar toe, de euro werd ingevoerd en technologie leek de wereld alleen maar beter, sneller en rijker te maken. Internet zou grenzen doen verdwijnen, globalisering zou welvaart brengen en Vlaanderen geloofde volop in de nieuwe kenniseconomie.

Overal hing het gevoel dat de toekomst begonnen was. Mensen kochten hun eerste laptops, stuurden berichten via MSN Messenger en ontdekten goedkope vluchten naar steden waar ze vroeger alleen van droomden. Voormalige industriële regio's probeerden zich opnieuw uit te vinden met technologiecampussen, logistieke centra en innovatieve bedrijven. Het leek alsof Vlaanderen definitief de overstap maakte van steenkool en zware industrie naar een moderne diensteneconomie.

Marc Vandeput zag hoe dat nieuwe tijdperk ook politiek gestalte kreeg. "Politiek werd dat nieuwe tijdperk mee belichaamd door een nieuwe generatie Vlaamse leiders. Onder minister-president Patrick Dewael waaide vanaf 1999 een moderniseringsgolf door Vlaanderen. Het moest dynamischer, internationaler en ondernemender worden. Enkele jaren later nam Yves Leterme het roer over, in een periode waarin economische groei en Vlaamse ambitie centraal stonden. Vlaanderen profileerde zich steeds nadrukkelijker als exportregio in het hart van Europa."

Maar onder dat optimisme groeide stilaan ook nervositeit. “Globalisering bracht niet alleen kansen, maar ook onzekerheid. Fabrieken verdwenen naar lageloonlanden, herstructureringen volgden elkaar sneller op en vaste jobs werden minder vanzelfsprekend. De eerste barsten in het geloof van de jaren negentig werden zichtbaar. Die illusie van eindeloze groei kreeg een aantal harde klappen te verduren met onder andere de crash van de technologieaandelen in 2002 en nog meer met de bankencrisis van 2008. Wat begon als een financiële crisis in de Verenigde Staten sloeg razendsnel over naar Europa en Vlaanderen. Banken die jarenlang onaantastbaar leken, kwamen plots in zware problemen. Mensen zagen beurskoersen kelderen, spaargeld onzeker worden en bedrijven investeringen stilleggen. Ook in Vlaanderen sloeg de schrik toe toen iconische financiële instellingen zoals Fortis en Dexia wankelden en de overheid moest ingrijpen om het systeem overeind te houden.”

De gevolgen reikten volgens Vandeput verder dan de economie alleen. “De crisis betekende meer dan alleen economisch verlies. Ze maakte een einde aan het naïeve geloof dat de markt alles vanzelf zou oplossen. Het optimisme van de jaren negentig, het idee dat globalisering automatisch tot meer welvaart en stabiliteit zou leiden, kreeg een eerste diepe deuk. Jongeren die waren opgegroeid met het idee dat elke generatie het beter zou hebben dan de vorige, begonnen plots te twijfelen aan die zekerheid. In Vlaanderen viel die ontgoocheling bovendien samen met nieuwe industriële klappen. Grote werkgevers kwamen onder druk te staan, in 2002 met de sluiting van Philips in Hasselt en enkele jaren later zou ook Ford Motor Company in Genk verdwijnen. Het gevoel groeide dat zelfs sterke economische bastions niet langer onaantastbaar waren.”

Nieuwkomer in de deputatie

In 2000 doet Vandeput zelf zijn intrede in de Limburgse deputatie, met Economie als bevoegdheid. Een bewuste keuze, zegt hij. “Ik kom als nieuwkomer binnen in de deputatie waar enkele mensen samen al de nodige bestuurservaring hadden opgebouwd: de socialisten Sylvain Sleypen, Guy Vrijs en de Truiense liberaal Jean-Paul Lavigne. Ook partijgenoten Sonja Claes en Frank Smeets maken deel uit van die ploeg. Sonja was tot dan burgemeester van Heusden-Zolder en Frank Smeets burgemeester van Neerpelt. En ik moet zeggen: wij hebben altijd schitterend kunnen samenwerken, samen met gouverneur Hilde Houben-Bertrand en griffier Marc Martens. Er hing echt een bijzondere sfeer. Dat was eigenlijk een vriendengroep, als ik het zo mag zeggen. Alles verliep altijd heel collegiaal, consequent en correct. Onze contacten met de opvolgende gouverneurs Steve Stevaert en Herman Reynders waren trouwens ook steeds optimaal. Economie werd een belangrijke en uitgebreide portefeuille. Als provinciaal onderhandelaar voor de samenstelling van de deputatie stond ik erop dat economie in de meest brede betekenis opgevat moest worden. Dat wil zeggen: economie, lokale economie (voorheen middenstand), landbouw, Europese programma’s zoals EFRO, ESF, Euregio Maas-Rijn en het Benelux-middengebied. Europa was mij ook niet onbekend dankzij mijn studies Europees Recht en mijn korte tijd als parlementair medewerker in het Europees Parlement.”

“Economie was dan voor mij een evidentie, omdat ik daar eigenlijk al jaren mee bezig was. Vanuit mijn werk als advocaat en curator volgde ik economische dossiers op, maar ik had ook de reconversie van Limburg van dichtbij meegemaakt. De sluiting van de mijnen, het KS-verhaal, later Ford… Dat waren gigantische uitdagingen voor Limburg. Ik had als

provinciaal voorzitter van mijn partij debatten geleid over de toekomst van de steenkoolindustrie, samen met de toenmalige directeurs-generaal Vandergoten en Vandeputte. Als provinciaal voorzitter van CVP had ik zitting in de politieke stuurgroep van het Limburgplan onder het voorzitterschap van gouverneur Hilde Houben-Bertrand. Als raadsman van Thyl Gheyselinck trad ik op in de KS-procedure."

De fundamenten waarop hij kon voortbouwen, waren stevig. "Met het Toekomstcontract onder leiding van minister-president Gaston Geens en de Europese Commissie was er al een berg werk verzet. Ook de deputatie was daar sterk bij betrokken, onder impuls van onder meer gouverneur Harry Vandermeulen, die diverse initiatieven heeft genomen, mede dankzij een sterke GOM. Ik denk een van de sterkste van Vlaanderen. Ik had zelf contacten met GOM omdat zij op een bepaald moment begonnen waren met onteigeningsprocedures in onder meer de grindstreek, in Kinrooi en omgeving. Ik was als advocaat ook actief in onteigeningen voor het Limburgse Aankoopcomité en zo ben ik daar ingerold. Het grote verschil met later was dat GOM toen echt slagkracht had. Je had vijf GOM's in Vlaanderen, het initiatief voor die structuur is eigenlijk in Limburg ontstaan. Eerst had je de Limburgse Economische Raad (LER), opgericht door gouverneur Louis Roppe. Hij trok sterke mensen aan die ervaring hadden op kabinetten van ministers, bevoegd voor Economie. Dat waren sterke profielen, met een sterke staf. Iedereen had een duidelijke opdracht: acquisitie, buitenlandse investeringen, personeel, financiën, industrieterreinen, opmaak van ruimtelijke uitvoeringsplannen, studies rond mobiliteit, Wetenschapspark, … Dit gebeurde eerst onder leiding van administrateur-generaal Vic Neesen en later Raymond Vanballaer, geassisteerd door Paul Rubens. Ik kan getuigen aangezien ik zelf

achteraf vijf jaar voorzitter van GOM Limburg ben geweest."

"Men kon ook echt aan acquisitie doen. Ze konden letterlijk de wereld rondtrekken om bedrijven naar Limburg te halen. Dat werd gefinancierd met middelen uit het Toekomstcontract, zoals de zogenaamde DAF-middelen en middelen voor industrieterreinen. Met de voorzitters Jean-Marie Martin en vooral Piet Schiepers is daar schitterend werk geleverd. GOM bereidde die dossiers ook degelijk voor. Mathieu Jacobs bijvoorbeeld was sterk bezig met buitenlandse acquisitie. Toen ik schepen was van Economie in Hasselt, heb ik dat zijdelings meegemaakt. Dankzij handelsmissies van GOM konden we bijvoorbeeld Japanse bedrijven naar Hasselt halen, zoals Yamauchi, Gunze en andere. Maar via het GOM-voorzitterschap beheerden wij ook het Wetenschapspark in Diepenbeek, Brustem Industriepark (met later DronePort) en de bedrijvencentra op verschillende locaties in onze provincie."

Het einde van GOM

Aan dat sterke GOM-model kwam nochtans een einde. "Dat begon met het Beter Bestuurlijk Beleid van de Vlaamse Regering. Men stelde toen de vraag wat er diende te gebeuren met de gewestelijke ontwikkelingsmaatschappijen. De GOM's werden gefinancierd door Vlaanderen én door de provincies. De Vlaamse Regering besliste toen dat acquisitie exclusief diende te worden voorbehouden voor het Vlaamse niveau en wel via het FIT (Flanders Investment & Trade). De GOM's in Vlaanderen werden uiteindelijk opgesplitst in POM (Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij) en VLAIO (Vlaams Agentschap voor Innovatie en Ondernemen). Dat proces heeft bijna vijf jaar aangesleept. Als ik vandaag op iets met spijt terugkijk, dan is het dat wel. Zeker GOM Limburg was een bijzonder sterke instelling."

Dat hij dat vandaag nog altijd betreurt, steekt hij niet onder stoelen of banken. “Omdat heel wat sterke functies verdwenen zijn. Acquisitie en ondersteuning van bedrijven werden weggehaald bij de provincies en verhuisden naar Vlaanderen, naar wat later VLAIO geworden is. POM kwam in de plaats van GOM, maar met veel minder middelen en minder bevoegdheden. Wij moesten op provinciaal niveau eigenlijk alles opnieuw uitvinden. Bovendien waren er zware personeelsoperaties. Sommige directeurs van de afdelingen bij GOM konden overstappen naar VLAIO, anderen kregen royale uitstapregelingen. Ik heb daarover als voorzitter van de Vlaamse Provincies met de Vlaamse Regering namens de vijf provincies mee onderhandeld, samen met Paul Rubens. Dat ging over contracten, rechtsposities en pensioenen. Daar is enorm veel tijd in gekropen. Maar het bleef jammer. De GOM’s waren goede instellingen.”

De schok van Philips

Toen kwam de schok van Philips. “Na de aanslagen van 11 september gaat het plots bergafwaarts met de wereldeconomie. Je hebt altijd een aanleiding en daarachter een oorzaak. Nu, de oorzaak van de sluiting van Philips Hasselt lag bij de razendsnel veranderende wereld van consumentenelektronica. Waar Philips Hasselt jarenlang een belangrijke rol speelde in de productie en ontwikkeling van cd- en dvd-technologie, begon die markt vanaf het begin van de jaren 2000 onder zware druk te staan. De concurrentie uit Azië nam sterk toe, de winstmarges smolten weg en nieuwe digitale technologieën dienden zich aan. Muziek en films begonnen stilaan te verschuiven van fysieke dragers naar digitale bestanden en later streamingplatformen.”

“In 2001 leed de wereldwijde cd- en dvd-divisie van Philips een verlies van ongeveer 67 miljoen euro. Dat was voor de Nederlandse groep een alarmsignaal. Philips besliste daarop om zich steeds meer te concentreren op activiteiten met hogere winstmarges, zoals medische technologie, innovatie en design, en minder op klassieke productievestigingen in West-Europa. Ook de hoge loonkosten in België speelden mee in die beslissing. Voor Hasselt betekende dat een geleidelijke afbouw van de industriële activiteit. Hoewel de site nog een tijd bleef functioneren als onderzoeks- en ontwikkelingscentrum, verdween stap voor stap de productie uit Hasselt. Uiteindelijk kondigde Philips in 2002 de definitieve sluiting van de vestiging aan. Daarmee kwam een einde aan een hoofdstuk dat bijna een halve eeuw lang mee het economische gezicht van Limburg had bepaald.”

De eerste crisisvergaderingen staan in zijn geheugen gegrift. “Ik herinner mij nog goed hoe we samen zaten op de campus in Hasselt. Herman Reynders was toen burgemeester. Hilde Houben-Bertrand was gouverneur en ikzelf voorzitter van GOM Limburg. De eerste vraag was: hoe gaan we dit aanpakken? In eerste instantie draaide alles natuurlijk om de mensen die hun job dreigden te verliezen. Na enkele afslankingen kwamen op dat ogenblik meer dan 1.300 werknemers op straat te staan. We hebben toen meteen de directeur van VDAB Limburg erbij gehaald. Die zei: ‘Wij hebben Ascento en gaan proberen zoveel mogelijk mensen te begeleiden naar een andere job.’ Zelf had ik als curator al ervaring opgedaan met faillissementen en herstructureringen. Ik wist hoe dossiers, C4’s en begeleidingstrajecten werkten. Ook daar hebben we dus sterk op ingezet.”

Van fabriekssite naar Corda

Dat er zo snel geschakeld kon worden, was geen toeval. “Er liepen voorheen al contacten omdat men voelde dat Philips er structureel niet goed meer voor stond. Die contacten waren onder meer gelegd door Steve Stevaert en Jean Vandeputte, toen hoofdingenieur-directeur van de stad Hasselt. Stilaan groeide het besef dat dit terrein meer was dan zomaar een fabriekssite. Hier werd kennis ontwikkeld. Cd-spelers, technologie, innovatie, … Dit was geen klassieke productievestiging van lampen of huishoudtoestellen. Hier zat knowhow. Dat inzicht vormde eigenlijk de eerste aanzet van wat later Corda Campus zou worden. In het begin sprak men nog over ‘Research Campus Hasselt’. Men vroeg ons als GOM of we daarin wilden meestappen. Ik heb toen gezegd: ‘We willen dat doen, maar we leggen het eerst voor aan het directiecomité en de raad van bestuur.’ Toen hebben we beslist om mee in te stappen.”

Een beslissing met verstrekkende gevolgen, zo zou later blijken. “Dat was een belangrijk moment, want vandaag lijkt het vanzelfsprekend dat publieke spelers investeren in reconversieprojecten zoals Logistics Valley, Corda, LRM of POM-projecten. Maar toen was dat helemaal nieuw. Dit was de eerste keer dat GOM rechtstreeks mee in zo’n reconversieverhaal stapte. De nv Research Campus werd opgericht en gekapitaliseerd door de stad Hasselt en door GOM. Dat was de echte start. We moeten daar ook eerlijk in zijn: op dat moment was de prioriteit nog niet het hippe innovatieverhaal dat vandaag bestaat. Er moesten meer dan 1.300 mensen opnieuw aan werk geholpen worden, veel vrouwen ook. De opdracht was dan ook: laat ons zoveel mogelijk bedrijven aantrekken. Een job was een job. Daarom kwamen bedrijven als Kluwer, Luminus en andere ondernemingen zich hier

vestigen. Het ging in de eerste plaats om tewerkstelling.”

“Nadien hebben zowel de stad Hasselt als GOM/POM hun aandelen verkocht aan LRM, die de campus verder ontwikkelde tot Corda Campus. Ik vind het belangrijk om te vermelden dat onze samenwerking met LRM, met voorzitter Hugo Leroi en CEO Stijn Bijnens, altijd optimaal is geweest. Belangrijk in deze context zijn de afspraken die destijds onderhandeld zijn rond de doorstroming van de LRM-dividenden naar Limburg Sterk Merk (LSM). Die hebben een hefboomeffect gecreëerd voor investeringen in toerisme, incubatoren, cultuur, opleidingen aan universiteit en hogescholen, maar ook infrastructuur. Met gouverneur Herman Reynders als voorzitter van het directiecomité en mezelf als voorzitter van de raad van bestuur bij LSM hebben wij talloze dossiers kunnen opstarten en finaliseren. Denk aan BioVille, DronePort, het fietsroutenetwerk, de opleidingen Rechten en Handelswetenschappen, het Kolenspoor, het Fruitspoor, Locate in Limburg, Z33, Manifesta, Velodroom en Agropolis. Wij konden beiden ook terugvallen op de expertise, creativiteit en schitterende dossierkennis van onze opdrachthouder Jean-Paul Coenen, die ons spijtig genoeg is ontvallen.”

Ford hapert, Brussel talmt

Veel tijd om te bekomen kreeg Limburg niet. “Nauwelijks was dat Philips-proces lopende, of eind oktober 2003 kwam alweer een nieuwe zware klap: Ford Genk kondigde een grote herstructurering aan waarbij ongeveer 3.000 mensen hun job verloren. Toen was het echt alle hens aan dek. We hebben toen talloze vergaderingen gehouden met de sociale partners. Ik herinner mij Jos Broekmans, voorzitter van Voka, samen met Johann Leten, maar ook VKW Limburg met afgevaardigd bestuurder Jos Stalmans en de vakbonden

onder leiding van André Daemen en Jean-Claude Van Rode. Iedereen zat samen rond tafel. Werkgevers, werknemers, politici. De neuzen stonden in dezelfde richting en we besloten een actieplan op te maken en naar de Vlaamse Regering te trekken. Eerst Philips, dan Ford: Limburg had opnieuw nood aan steun. Dat plan kreeg de naam 'Actieplan Limburg'. We trokken gezamenlijk naar Brussel. Dat deden we trouwens altijd samen. Werkgevers, werknemers en politici stonden schouder aan schouder. Voor hetzelfde geld hadden we samen één bus kunnen nemen. Het was echt uno sono. Maar bij de Vlaamse Regering onder leiding van Bart Somers voelden we weinig beweging. Sommige ministers vertrokken zelfs vroeger van de vergadering. Het politieke momentum zat moeilijk omdat de Vlaamse verkiezingen van 13 juni 2004 dichtbij kwamen. Er werd beleefd geluisterd, maar concreet kwam er weinig uit de bus."

En dan is de gouverneur plots heel eerlijk. "Neen, ik ben geen pessimist", zegt Hilde Houben-Bertrand in die dagen over de toekomst van Ford. "Ik ben een realist. We moeten de moed hebben om te durven zeggen dat Ford sluit." De uitspraak slaat in als een bom.

"Viceminister-president Steve Stevaert en ondertussen federaal vicepremier Patrick Dewael reageerden toen bijzonder boos op die uitspraken. Ook partijgenoot en op dat moment CD&V-voorzitter en oppositieleider Yves Leterme floot Hilde terug, en ze kwam daardoor ook onder druk te staan. Er volgde overleg op het kabinet van de Genkse burgemeester Jef Gabriels. Daar is toen beslist dat de gouverneur zich voor een stuk zou terugtrekken uit de trekkersrol van de oorspronkelijke Limburgplannen. Ze zei letterlijk: 'Marc was aanwezig in de oorspronkelijke Limburgplannen, hij is gedeputeerde voor Economie en volgt de dossiers mee op. Ik wil niet de oorzaak zijn dat bepaalde zaken mislopen.' Dat was voor mij een reden om sterker het voortouw te nemen. Want Steve Stevaert en Yves Leterme *(Vlaams minister-president van 22 juli 2004 tot 27 juni 2007, n.v.d.r.)* konden elkaar bijzonder goed verstaan. Er werd afgesproken dat er middelen vanuit Vlaanderen zouden komen, maar tegelijk keek men ook naar Europa. Limburg was binnen het Europese cohesiebeleid erkend als regio die in aanmerking kwam voor steun uit de doelstelling 1- en doelstelling 2-programma's. In die periode herinner ik mij nog een opvallend moment. We hadden een partijbijeenkomst in Genk waar Yves Leterme zou spreken. Terwijl hij onderweg was naar TV Limburg, belde hij mij op. Hij zei: 'Ze gaan waarschijnlijk vragen wie die overeenkomst zal beheren. Ik ga zeggen: de provincie. En dat jij dat gaat doen, want jij hebt economie onder je bevoegdheden en bent voorzitter van POM.' Dat wist ik dus letterlijk enkele minuten op voorhand via dat telefoontje. En effectief: in de studio van TV Limburg heeft hij mijn naam genoemd. Zo ben ik daar ingerold. In de zomer van 2005 heb ik samen met Steve Stevaert de Limburg-overeenkomst officieel mee ondertekend in de ambtswoning van de gouverneur."

674 miljoen euro

Daarmee lag de weg open voor de Limburg-overeenkomst. "De inkt van de ondertekening was nog niet droog of we zijn er ingevlogen. Samen met provinciedirecteur Economie en Europese Programma's Bruno Bamps, die dat dossier tot in de puntjes heeft opgevolgd. Die Limburg-overeenkomst was gigantisch. Eigenlijk is dat het grootste bedrag dat Vlaanderen ooit rechtstreeks in Limburg heeft geïnvesteerd. Zelfs groter dan SALKturbo later. Ik vergeet dat bedrag nooit meer: 674 miljoen euro. Dat geld zat verspreid over verschillende domeinen en projecten. Alles werd uitgewerkt in fiches."

"Deze fiches hadden 45 concrete doelstellingen rond onder andere onderwijs, reconversie-vennootschappen, de ontsluiting van de provincie, infrastructuur, industrieterreinen zoals Brustem en Ravenshout in Tessenderlo-Beringen, tewerkstelling, de erkenning van ontwrichte zones en het economisch netwerk rond het Albertkanaal."

"De Vlaamse middelen werden dan nog eens gecombineerd met Europese middelen en provinciale cofinanciering, voor nog meer dan 100 miljoen euro. Elk project kreeg een eigen fiche en werd opgevolgd volgens de stand van zaken. Dat was bijzonder gestructureerd. Vanaf dan trokken we ook regelmatig naar Brussel. Er was een vaste afspraak tussen mijn kabinet en dat van Yves Leterme, die ondertussen minister-president geworden was. We sloten meestal op vrijdag aan nadat de Vlaamse Regering haar agenda had afgewerkt. Dan gingen wij de stand van zaken toelichten. Ook later, onder Kris Peeters, is dat systeem blijven bestaan. Achteraf bekeken denk ik dat dat een heel sterk model was."

"Ik mocht in die tijd de toenmalige Europese commissaris Barnier, de latere premier van Frankrijk, in Limburg ontmoeten. Hij kwam zich vergewissen van de inzet van de Europese middelen. Aangezien de conclusies zeer positief waren, werden wij gevraagd ons model te gaan toelichten in Henegouwen, dat op dat moment nog een doelstelling 1-regio was."

Europa als hefboom

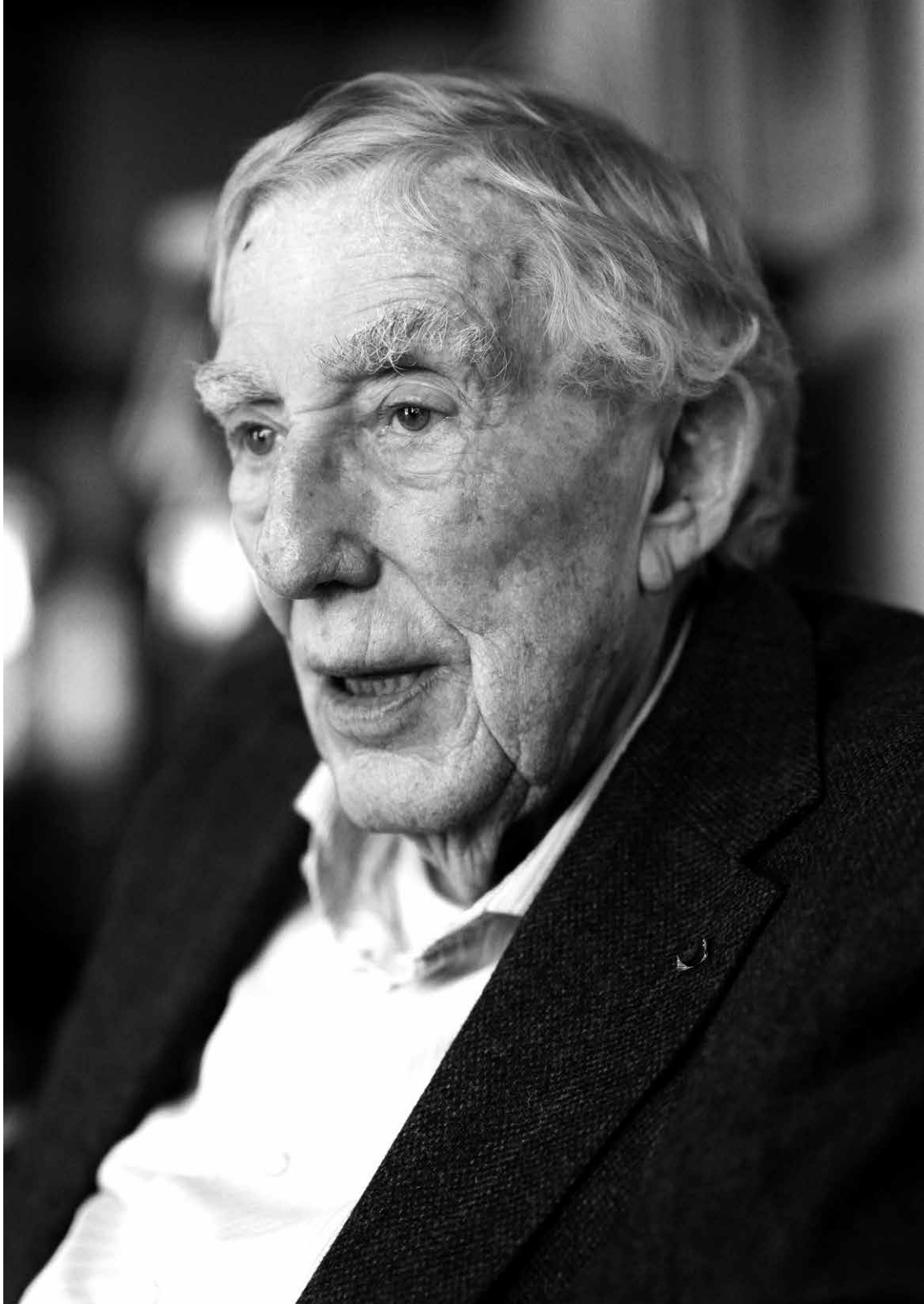
De concrete resultaten lieten niet lang op zich wachten. "Vooral op het vlak van innovatie begon er heel veel te bewegen. Tot dan toe stonden veel projecten nog in hun kinderschoenen. Jean-Marie Martin had het Wetenschapspark opgestart. Piet Schiepers werd voorzitter en later ben ik zelf vijftien jaar voorzitter geweest. Je had ook het Expertisecentrum Digitale Media, EDM. Dat waren allemaal embryonale initiatieven die verder moesten worden uitgebouwd. En zo zijn we stap voor stap beginnen investeren in innovatieprojecten. Ik heb in die periode enorm veel mensen ontvangen met ideeën en projectvoorstellen. We konden natuurlijk niet alles vanuit de provincie of POM financieren, maar sommige projecten zijn echt uitgegroeid tot sterke Limburgse verhalen. Ik denk bijvoorbeeld aan BioVille, geopend in 2010. Professor Piet Stinissen kwam toen bij mij op kantoor en zei: 'Ik denk dat ik een goed project heb. Kunnen jullie helpen financieren?' Het probleem in Limburg was dat we, in tegenstelling tot Leuven of Gent, geen lange traditie hadden van grote universitaire financiële middelen. Wanneer professoren daar bij een rector of raad van bestuur aanklopten, was er meestal sneller budget beschikbaar. Hier lag dat veel moeilijker. Als gedeputeerde voor Europese Programma's beschikte ik wel over Europese middelen: EFRO, het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, daarnaast ook middelen uit het Europees Sociaal Fonds en verschillende grensoverschrijdende Europese programma's. Er wordt vaak kritiek gegeven op Europa, maar als je alles optelt, heeft Europa enorm veel betekend voor Limburg. Als je alles samentelt, EFRO-middelen, Europese reconversiefondsen en cofinanciering, spreken we over ongeveer 850 miljoen euro die naar Limburg is gekomen. Zonder Europa hadden we veel van die reconversieprojecten simpelweg niet kunnen realiseren."

"De inzet van de Europese middelen was ook de aanleiding voor het creatief voorstel van gouverneur Stevaert om samen de voorzitter van de Europese Commissie Manuel Barroso in Brussel te gaan bedanken met een fiets, waarmee hij ons fietsroutenetwerk kon komen verkennen. Of hij dat gedaan heeft, betwijfel ik wel."

Het Limburggevoel

Dat over de partijgrenzen heen aan één koord getrokken werd, was daarbij misschien wel de grootste troef. “Dat Limburggevoel bestond echt. Werkgevers, vakbonden en politici, over de partijgrenzen heen, zaten samen aan tafel. In de vijftien jaar dat ik voorzitter was van GOM/POM hebben wij in de raad van bestuur letterlijk maar één keer moeten stemmen. Let op, dat waren sterke persoonlijkheden. Mensen die echt verantwoordelijkheid namen, zoals de burgemeesters van Hasselt en Genk Herman Reynders en Jef Gabriëls, de vakbondsleiders André Daemen en Mathieu Verjans van het ACV, Jean-Claude Van Rode van het ABVV, voorzitter Paul Kumpen en directeur Johann Leten van Voka-KvK Limburg, directeur Stalmans van VKW Limburg, Ludo Beulen en Frank Vols van UNIZO.”

“Een anekdote uit die periode is me altijd bijgebleven. Ik was voorzitter geworden van de Verenigde Vlaamse Provincies en moest gaan spreken in Gent. Ik kwam iets te laat binnen in een bomvolle zaal waar toenmalig Vlaams minister van Economie Fientje Moerman in debat zat. De moderator zei op dat moment dat Vlaanderen misschien lessen moest trekken uit Limburg, omdat hier de neuzen wel in dezelfde richting stonden. Toen ik binnenkwam, reageerde men lachend: ‘Daar komt Limburg binnen.’ Men zei in Brussel soms wel eens: ‘Daar komen ze weer klagen.’ Maar tegelijk wist men dat Limburg meestal eensgezind naar buiten kwam. Ik was zelf nooit iemand die op tafels sprong of veel kabaal maakte in de media. Dat was mijn stijl niet. Ik wilde vooral resultaten zien.”

DEEL III

DE ‘TENS’

De jaren tien beginnen in Vlaanderen met een dubbel gevoel van onzekerheid en ambitie. De financiële crisis van 2008 hangt nog boven Europa, maar tegelijk gelooft men sterk in innovatie, technologie en economische vernieuwing. Onder de regering van Kris Peeters, die tussen 2007 en 2014 minister-president van Vlaanderen is, probeert Vlaanderen zich steeds nadrukkelijker te profileren als een moderne kennis- en exportregio in het hart van Europa. Smartphones en sociale media veranderen razendsnel het dagelijkse leven, terwijl streamingdiensten zoals Netflix een volledig nieuwe mediacultuur creëren.

Marc Vandeput ziet de provincie in die jaren op een kantelpunt. “Ook Limburg zit midden in een periode van verandering. Gouverneur Herman Reynders staat een decennium aan het hoofd van de provincie en ziet hoe Limburg verder probeert los te komen van zijn industriële verleden. De littekens van de mijnsluitingen en eerdere herstructureringen bij onder meer Philips en Ford zijn nog zichtbaar, maar tegelijk groeit het geloof dat reconversieprojecten de provincie opnieuw economische ademruimte kunnen geven. Oude industriële sites krijgen dankzij LRM en POM een tweede leven met projecten zoals Corda Campus, Thor Park en C-mine.”

De mokerslag van Ford Genk

Maar in Limburg worden de jaren tien vooral getekend door één gebeurtenis. “Terwijl Vlaanderen digitaliseert en internationaliseert, krijgt Limburg in 2012 opnieuw een mokerslag te verwerken met de sluiting van Ford Motor Company Genk. De aankondiging voelt voor velen als een nieuwe collectieve wonde, vergelijkbaar met de mijnsluitingen van decennia eerder. Maar net zoals in het verleden ontstaat ook dan opnieuw een golf van reconversie en toekomstdenken, met projecten rond logistiek, technologie en innovatie die later zullen uitmonden in initiatieven zoals Logistics Valley en Diamond Gate. De jaren tien zijn daardoor een decennium van contrasten: digitaal en onzeker, internationaal maar tegelijk sterk lokaal voelbaar. Terwijl Vlaanderen steeds meer verbonden raakt met een globale economie, blijft Limburg zoeken naar manieren om economische tegenslagen om te zetten in nieuwe kansen. Het zijn de jaren van algoritmes, start-ups en klimaatmarsen, maar ook van reconversie, veerkracht en de voortdurende zoektocht naar een nieuwe identiteit in een snel veranderende wereld.”

De klap kwam bovendien totaal onverwacht. “Toen Ford Genk in 2012 de sluiting aankondigde, viel Limburg echt achterover, want enkele jaren voordien was er nog groot optimisme. Ford kondigde maar liefst drie nieuwe modellen aan voor Genk: Mondeo, S-Max en Galaxy. Dat werd toen gevierd als een grote herlancering. Kris Peeters kwam spreken, iedereen dacht dat de toekomst verzekerd was. Maar de internationale context veranderde snel. Na de financiële crisis van 2008 zat de Europese auto-industrie met enorme overcapaciteit. Ford begon te kijken welke fabriek het minst rendabel was. De gevolgen waren enorm. We spraken niet

meer over 3.000 jobs, maar over bijna 8.000 directe en indirecte arbeidsplaatsen die verdwenen.”

SALK: vooruitkijken in plaats van stilstaan

Opnieuw stond Limburg voor de vraag hoe het verder moest. “Een nieuwe sluiting, een nieuwe reconversieaanpak. In 2013 werd SALK geboren, het ‘Strategisch Actieplan Limburg in het Kwadraat’, dat door de Vlaamse Regering in samenwerking met de provincie Limburg, de steden Hasselt en Genk en vele andere stakeholders en met Europese steun, is uitgevoerd. Eigenlijk hadden we al geleerd uit eerdere dossiers zoals Philips en de zware herstructurering van Ford. In deze dossiers zag je ook dat er vaak twee jaar zat tussen de aankondiging en de effectieve sluiting. Met SALK probeerde Limburg opnieuw vooruit te kijken. Dat was opnieuw typisch Limburg: niet blijven stilstaan bij de klap, maar meteen beginnen nadenken over wat daarna moest komen. Want na de aankondiging van de sluiting van Ford Motor Company groeide in Limburg snel het besef dat men koste wat kost een scenario zoals bij Opel of Renault wilde vermijden. De verlaten fabriekssites in Antwerpen en Vilvoorde golden als negatieve voorbeelden van wat er kon gebeuren wanneer er geen toekomstplan klaarlag. Dus al lang voor 18 december 2014, toen de laatste auto van de band bij Ford Genk rolde en rechtstreeks en onrechtstreeks 8.000 banen verloren gingen, begon men in Genk vooruit te denken. Kort na de sluitingsaankondiging werd al gestart met het herdenken van de volledige Ford-site.”

Voor de site zelf werd intussen meteen naar een nieuwe toekomst gezocht. “Samen met klassieke Limburgse reconversiespelers zoals LRM en POM Limburg werd gezocht naar een nieuwe economische invulling van de site. Door

de strategische ligging aan het Albertkanaal werden ook de waterwegbeheerders betrokken. Tegelijk keek men opnieuw richting Europa en Vlaanderen voor bijkomende steun en investeringen. De ervaring met eerdere reconversiedossiers en de Limburg-overeenkomst vormde daarbij een belangrijk referentiepunt."

Opvallend: het denkwerk werd deze keer bewust niet rechtstreeks door politici geleid. "Op initiatief van toenmalig Vlaams minister-president Kris Peeters werd een onafhankelijke taskforce opgericht: de latere SALK-taskforce. Peeters contacteerde professor Economie Herman Daems met de vraag om het project te leiden. Daems ging akkoord, maar wilde volledige vrijheid om zijn ploeg samen te stellen. Rond hem verzamelde zich een brede groep experten uit economie, innovatie, landbouw, industrie en onderwijs. Onder meer voormalig UHasselt-decaan Piet Pauwels maakte deel uit van die groep. De taskforce werkte fors door aan een grondige analyse van de Limburgse economie. Consultancybureau McKinsey & Company zette alle bevindingen om in een uitgebreid rapport van bijna tweehonderd pagina's. Daarin werd onderzocht waar Limburg economisch kwetsbaar was, maar vooral welke toekomstgerichte keuzes noodzakelijk waren. Innovatie, infrastructuur, spoorontsluiting, het Spartacus-project en bijkomende universitaire opleidingen kwamen nadrukkelijk naar voren als strategische prioriteiten."

"Ondertussen was men in de provincie ook tot het besef gekomen dat er geen grote investeerders zoals Ford meer zouden komen, gelet op de geopolitieke ontwikkelingen, en dat men het dus zelf zou moeten doen. Met de sluiting van Ford verdween ook de traditionele maakindustrie. Zowel experten, beleid als sociale partners zaten op hetzelfde spoor."

"Er werden speerpuntsectoren gedefinieerd, zoals slimme logistiek, bouw, digitale economie, energie, healthcare, creatieve economie en opleidingen in hoger en universitair onderwijs. Vlaanderen voorzag 218 miljoen euro, de provincie Limburg 50 miljoen, de stad Genk 20 miljoen en EFRO 66 miljoen."

"Alles werd geconcretiseerd met 137 fiches, die telkens afgestemd moesten worden tussen de Vlaamse vakministers en de deputatie. Prioritaire acties waren jobcreatie, de scholingsachterstand wegwerken, ondernemerschap en export stimuleren, innovatie aanwakkeren en extra privékapitaal aantrekken, naast LRM."

De strijd om een volwaardige universiteit

"De strijd voor nieuwe universitaire opleidingen in Limburg is eigenlijk in twee grote fases verlopen: eerst, vóór SALK, de rechtenopleiding en later, met SALK, handelswetenschappen. Beide dossiers tonen hoe moeilijk het was om Limburg als volwaardige universiteitsprovincie uit te bouwen. Voor rechten hebben we jarenlang moeten vechten. Vanuit KU Leuven kwam er veel weerstand. Men vond dat Limburgse studenten maar naar Leuven moesten blijven trekken. Maar wij voelden heel sterk dat UHasselt meer breedte nodig had. Een universiteit kan niet blijven bestaan met alleen enkele gespecialiseerde richtingen. Daarom wilden wij in Limburg opleidingen zoals Rechten en Politieke en Sociale Wetenschappen, maar ook masteropleidingen in Geneeskunde absoluut naar onze provincie halen. In die periode hadden we regelmatig contact met Frank Vandenbroucke, die toen minister van Onderwijs was. Maar telkens wanneer het concreet werd, bleef hij onder druk van Leuven 'neen' zeggen tegen een rechtenopleiding in Limburg."

"Toen hebben we in Limburg een creatieve oplossing gezocht via de transnationale universiteit Limburg, de tUL. Dat samenwerkingsverband met Universiteit Maastricht bestond al en het verdrag was goedgekeurd. Het voorstel was: laat ons Maastricht mee in het verhaal trekken en via die weg starten met rechten in Limburg."

"Daarna kwam meteen de volgende uitdaging: de financiering en de huisvesting. Steve Stevaert wilde absoluut dat de opleiding in de oude gevangenis van Hasselt zou komen. Dat was echt zijn idee. Een gevangenis ombouwen tot universiteitscampus was creatief en natuurlijk een enorme investering, maar achteraf bekeken is dat bijzonder mooi gelukt."

"De eerste vijf jaar hebben wij de rechtenopleiding gefinancierd via Limburg Sterk Merk, LSM. Dat was cruciaal. Zodra een opleiding enkele jaren operationeel is, komt ze daarna immers in aanmerking voor reguliere Vlaamse financiering. Yves Leterme vertelde mij nog hoe hard daar tijdens de regeringsonderhandelingen van 2004 voor gelobbyd werd. Alles was bijna afgerond toen Steve Stevaert en Jo Vandeurzen hem nog snel een papiertje gaven met extra eisen voor Limburg. Een faculteit rechten stond daar nadrukkelijk op."

"In 2008 zijn we dan effectief gestart met de bachelor rechten. Later kwam daar ook de masteropleiding bij. Bij handelswetenschappen hebben we later bijna exact hetzelfde model toegepast. Vanuit de bedrijfswereld kregen we steeds vaker de vraag naar een meer praktijkgerichte economische opleiding. Ik kende natuurlijk zuivere economie, toegepaste economie en handelsingenieur, maar bedrijven zeiden steeds vaker: 'Wij hebben nood aan mensen uit handelswetenschappen.' Het ging om een kortere en meer praktische opleiding, sterk gericht op het bedrijfsleven. En dat was ook een boodschap in het SALK-plan."

"In 2013 hebben we daarom, in de periode van SALK, beslist om hetzelfde financieringsmodel als bij rechten toe te passen. De bestendige deputatie trok toen 13,5 miljoen euro LSM-middelen uit voor de uitbouw van handelswetenschappen aan UHasselt. Daarvan ging 3,5 miljoen euro naar de opleiding zelf en 10 miljoen euro naar de renovatie van de Herkenrode-kazerne, waar de opleiding werd ondergebracht. Zo hebben we stap voor stap verder gebouwd aan een volwaardige universiteit in Limburg."

Quick wins: IKEA en Nike

Naast de langetermijnvisie moest er ook op korte termijn gescoord worden, zeker met verkiezingen in aantocht. "Minister-president Kris Peeters zei eens tegen mij: 'Marc, dat SALK-gebeuren, allemaal goed en wel. Maar de verkiezingen naderen, je moet mij ook wat quick wins bezorgen.' Ik begreep die politieke logica wel. In 2014 kwam de N-VA van Bart De Wever stevig opzetten. Een schitterend strategisch plan zoals SALK was belangrijk, maar dat zou jaren vergen. Er moest ook onmiddellijk werkgelegenheid komen. En ik had dan ook wel wat dossiers klaarliggen. De gesprekken met IKEA liepen al langer. Vertegenwoordigers van het Zweedse meubelbedrijf waren meermaals langsgekomen op het provinciehuis met de vraag om zich in Limburg te mogen vestigen. Aanvankelijk leek dat moeilijk. In Hasselt was nauwelijks ruimte beschikbaar voor een groot project zoals IKEA. Maar IKEA dacht strategisch. Het bedrijf werkte met grote mobiliteitscirkels en keek onder meer naar locaties rond het Klaverblad in Lummen en naar terreinen tussen

Hasselt en Genk. Daarbij botste het dossier op ruimtelijke procedures, mobiliteitsbezwaren en de klassieke rivaliteit tussen de steden Hasselt en Genk. Toenmalig Vlaams minister van Ruimtelijke Ordening Philippe Muyters kreeg uiteindelijk van Kris Peeters de opdracht om de knoop door te hakken. De Vlaamse Regering besliste om de noodzakelijke bestemmingswijzigingen door te voeren, waardoor landbouwgronden konden worden omgezet voor commerciële ontwikkeling. Zo kon IKEA op 4 februari 2016 uiteindelijk in Hasselt de deuren openen, goed voor honderden jobs en een belangrijke economische impuls voor de regio."

Ook bij Nike lag een dossier klaar. "Bij Nike in Laakdal, net over de Limburgse provinciegrens, liepen uitbreidingsplannen vast op administratieve procedures en gronden van De Vlaamse Waterweg. De digitale boom van e-commerce begon zich in die periode volop te ontwikkelen en Nike wilde volgens de plantmanager zijn logistieke activiteiten fors uitbreiden. Met de interventie van de Vlaamse Regering volgde het resultaat snel in 2017 met de bouw van het nieuwe distributiecentrum 'Wings' in Ham-Tessenderlo als onderdeel van de European Logistics Campus."

Campussen als nieuwe logica

Ondertussen ontstond stilaan een nieuwe Limburgse economische logica. "Waar projecten vroeger soms vooral als vastgoedontwikkeling werden bekeken, begon Limburg steeds nadrukkelijker te werken rond echte speerpuntsectoren. De aandelen van POM en de stad Hasselt in Research Campus Hasselt werden na waardering overgedragen aan LRM, en onder de nieuwe benaming Corda Campus groeide de site uit tot hét Limburgse centrum voor ICT en digitale innovatie. Start-ups en scale-ups kregen er ruimte om te groeien. Toen verschillende jonge technologiebedrijven vroegen om sneller te kunnen uitbreiden, werd soepel omgesprongen met huurcontracten in het Wetenschapspark Diepenbeek om verdere groei op Corda mogelijk te maken. Daarnaast specialiseerden andere campussen zich elk in een eigen domein: GreenVille focuste op cleantech en duurzame energie. BioVille werd uitgebouwd als cluster voor life sciences en gezondheidsinnovatie. Rond energie en technologie groeiden later ook initiatieven zoals Thor Park verder uit. De rode draad doorheen SALK was duidelijk: Limburg moest minder afhankelijk worden van klassieke industrie alleen en sterker inzetten op innovatie, kennis, technologie en samenwerking tussen overheid, universiteiten en bedrijven. Wat begon als crisisbeheer na Ford Genk groeide zo uit tot een nieuwe economische logica voor Limburg, gebaseerd op gespecialiseerde campussen, incubatoren en toekomstgerichte sectoren."

SALK moest bovendien voortbouwen op bestaande sterktes. "Professor Herman Daems zei altijd: 'Naast het inzetten op slimme producten moet je ook inzetten op sectoren die al aanwezig zijn in Limburg, en die versterken en versnellen.' Een voorbeeld daarvan was de bouwsector. Directeur Rik Mondelaers van de Confederatie Bouw klopte aan met een duidelijke vraag: niet alleen klassieke dienstverlening voor aannemers, maar ook innovatie, nieuwe materialen en moderne bouwprocessen moesten een plaats krijgen in Limburg. Ze wilden een nieuw gebouw op de campus, maar daar was geld voor nodig. Via SALK en provinciale cofinanciering hebben we dat mogelijk gemaakt."

Een onderschat instrument in dat hele verhaal was het provinciale cofinancieringsfonds. "Bij mijn aantreden in 2000 bleek de Europese financiering vaak een groot strui-

kelblok. Veel organisaties konden hun verplichte eigen inbreng niet ophoesten. Samen met mijn voormalige kabinetschef Bruno Bamps ontstond daarom het idee van een provinciaal cofinancieringsfonds. Europa betaalde bijvoorbeeld 40 procent, maar organisaties moesten zelf ook nog middelen vinden. Wij hebben toen beslist dat de provincie een deel van die cofinanciering, bijvoorbeeld 40 procent, op zich kon nemen. Daardoor werden diverse projecten plots wel haalbaar voor promotoren. Dat systeem maakte de uitbouw mogelijk van verschillende Limburgse innovatiecampussen, opleidingscentra en opleidingen."

De lijst van projecten die zo mogelijk werden, is lang. "Een van die projecten was bijvoorbeeld de nieuwe Bouwcampus in Diepenbeek. Vandaag zitten daar onder meer de Confederatie Bouw en LIMTEC. De mensen van het ABVV trokken ook aan de alarmbel. Het opleidingscentrum, gevestigd op de oude Ford-site, moest na de sluiting van Ford verdwijnen. Ze wilden mee verhuizen naar Diepenbeek en opnieuw investeren in opleidingen voor de metaalsector. Via een mix van middelen van POM Limburg, Europa, de provincie en sectorfondsen uit de metaalindustrie kwam ook dat project uiteindelijk van de grond. Een ander idee kwam van voormalig voorzitter Jos Broekmans van Voka-KvK Limburg. Hij wees op het strategische belang van Limburgse grindwinning voor de bouwsector. Limburg was de enige provincie met grind. Jos zei: 'We moeten daar kennis rond ontwikkelen. Want ooit raakt die grind op en dan moeten we alternatieven hebben.' Zo ontstond het idee voor een betonapplicatiecentrum, waar onderzoek gebeurt naar innovatieve beton- en bouwtoepassingen en alternatieven voor klassieke granulaten. Ook dat project werd mee ondersteund via SALK- en later SALKturbo-middelen."

Op EnergyVille werd zwaar ingezet. "Een van de belangrijkste strategische investeringen uit die periode was zonder twijfel EnergyVille. We hebben vanuit POM vier miljoen euro op tafel gelegd. Dat was in het begin met heel beperkte middelen opgezet. KU Leuven bracht ongeveer 500.000 euro in, UHasselt nog eens 250.000 euro, en ook VITO stapte mee in het verhaal. En daarbij mag je het belang van Nuhma niet vergeten. Nuhma is eigenlijk de overkoepelende energieholding van de Limburgse gemeenten. Toen er later bijkomende middelen nodig waren, heeft Nuhma hetzelfde bedrag ingebracht als POM: opnieuw vier miljoen euro. Vandaag groeide EnergyVille uit tot een internationaal erkend onderzoekscentrum rond energie, duurzaamheid en slimme netwerken."

Geen krasbiljetten

Wie denkt dat die Europese middelen vanzelf binnenrolden, moet Vandeput teleurstellen. "EFRO-dossiers zijn geen krasbiljetten. Je hebt een comité van toezicht met de gedeputeerden voor Europese middelen en Vlaamse en Europese vertegenwoordigers. Je hebt na het indienen van de lijvige projectdossiers de agendering op het comité voor controle van Vlaanderen en Europa. Je zat dus in een strikt kader. Daarin moest alles verantwoord worden: gendervertegenwoordiging, duurzaamheid, … Het zijn gigantische dossiers. Geen vijf pagina's, maar stapels papier. Mijn vaststelling was wel dat Genk heel goed uitgerust was om projecten te schrijven, omdat ze daar de mensen voor hadden. En dan kreeg ik soms het verwijt: 'Voor Hasselt doe je niks.' Dan zei ik: 'Hoeveel projecten hebben jullie ingediend?' En dan moest men toegeven: geen enkel. Genk wel. Andere gemeenten schoten daarin schromelijk tekort."

"Ik heb dat bijvoorbeeld meegemaakt met een partijgenoot van mij die altijd zei: 'Alles gaat naar Genk.' Maar dan kwam er een dossier op tafel in het comité van toezicht. Waren aanwezig: Europa, Nederlands-Limburg, Antwerpen, Noord-Brabant, Zeeland, Vlaams-Brabant. Bert Celis, manager bij het Innovatiecentrum, had dat ingediend. Een schitterend project, zei hij: een windtunnel voor aerodynamische testen. Dat ging over wielrenners, aerodynamica, wetenschappelijk onderzoek. Op het comité van toezicht drong ik aan: 'Kunnen we daar geen Europees geld voor krijgen?' Maar de pot was eigenlijk al op. Tot iemand vanuit Europa zei dat er middelen terugkwamen uit een ander dossier dat niet uitgevoerd werd. En toen lag daar ons reservedossier klaar. Piekfijn opgesteld door Bert en zijn projectschrijvers. Na heel wat discussie ging men rond de tafel akkoord om het project met Europese middelen te valideren. Dat project lag op grondgebied Beringen."

"Vermits ik de Europese middelen niet verloren wilde laten gaan, stelde ik aan de provincieraad voor om als bouwheer op te treden. Dat was uitzonderlijk, want normaal bouwde de provincie niet zelf. Het project werd goedgekeurd en zo is Flanders Bike Valley gebouwd. Ik ben daar later nog gaan kijken. De Zwitserse profrenner Fabian Cancellara kwam er zelfs testen. Uiteraard kon na de realisatie de provincie als openbaar bestuur niet langer eigenaar blijven. Uiteindelijk kwam het bij Ridley terecht. Die zagen daar potentieel in. Via LRM is daar dan later Bike Valley uit gegroeid. En dat is ondertussen weer geprivatiseerd. Maar het toont aan: projecten moeten goed uitgeschreven zijn en voldoen aan alle Europese eisen. In Nederlands-Limburg doen gemeenten dat vaak niet zelf. Daar schakelen ze gespecialiseerde projectbureaus in. Genk had, in tegenstelling tot Hasselt, gewoon eigen mensen daarvoor. Chapeau."

De grote ontgoocheling

Vraag Vandeput naar zijn grootste ontgoocheling en het antwoord komt meteen. "Zonder twijfel de ontsluiting van Limburg. De Noord-Zuidverbinding, het spoor, het openbaar vervoer. Zoveel studies, zoveel plannen, maar weinig resultaat. Limburg had jarenlang de slechtste spoorverbindingen van België. Met moeite een trein richting Antwerpen. Denk maar aan het Spartacusplan van Steve Stevaert, dat onze provincie beter moest verbinden met Maastricht en ontsluiten richting Genk, het Maasland en het noorden van onze provincie. Een deel daarvan is getorpedeerd geraakt. Ook mijn contacten met de NMBS verliepen moeizaam. Samen met gouverneur Hilde Houben-Bertrand en collega-gedeputeerde Guy Vrijs trok ik destijds naar de top van de spoorwegen om te pleiten voor betere spoorverbindingen: onder meer de heractivering van lijn 20 naar Maastricht. We werden daar ontvangen door Etienne Schouppe, en zijn toen letterlijk uitgelachen. 'Limburg krijgt nog geen bus vol naar Maastricht', zei Schouppe. Ze vergaten wel dat de verbinding naar Maastricht perspectieven zou openen naar Aken en Keulen. De stations van vergelijkbare steden als Leuven, Mechelen, Sint-Niklaas of Brugge zijn pareltjes tegenover het station van Hasselt. Hasselt blijft behelpen. Houten brugjes, liften die niet werken, … Dat is frustrerend. Nochtans is mobiliteit cruciaal voor de economische toekomst van Limburg. Maar dat lag buiten de bevoegdheid van de provincie. We hebben geprobeerd stappen te zetten, maar je botste telkens op hogere niveaus."

"Een van de moeilijkste dossiers was PC Fruit in Sint-Truiden. Het lijkt nu allemaal heel eenvoudig, maar dat was het zeker niet. Als gedeputeerde voor Landbouw was ik statutair voorzitter van DAT (diensten aan telers), DAB

(diensten aan bedrijven), het koninklijk onderzoekscentrum, Gorsem, PC Fruit, … En telkens was ik voorzitter van het directiecomité, de raad van bestuur én van de algemene vergadering."

"De zeven entiteiten werden na talloze vergaderingen gefusioneerd tot één grote speler, Proefcentrum Fruitteelt, een internationaal erkend onderzoekscentrum in de fruitteelt. Het onderzoek gebeurt in samenwerking met universiteiten, andere onderzoeksinstellingen en de fruitsector. Wetenschappelijk onderzoek, demonstraties, individuele bedrijfstoelichting en diensten aan bedrijven vloeien hier samen. Met de verkoop van de Gorsem-site en de inzet van Europese en provinciale cofinanciering is PC Fruit een state-of-the-artproject geworden met fonkelnieuwe gebouwen, serres en proefplantages."

"Ik ben ook blij dat wij met PC Fruit de noodzakelijke begeleiding in de wijnbouw hebben kunnen opstarten en ontwikkelen. Maar de sector innoveerde naar mijn mening te weinig. Denk aan Veiling Borgloon, Veiling Haspengouw en de BFV. Deze veilingen lagen voortdurend met elkaar overhoop en vingen elkaar constant vliegen af."

"Ik heb op dat moment voorspeld: als jullie niet beter gaan samenwerken en weigeren uit die kerktorenmentaliteit te kruipen, loopt het slecht af. Ik heb tot mijn spijt gelijk gekregen. De Haspengouwse veilingen zijn verdwenen. Wat er nog van overblijft, is in handen van Belorta uit Sint-Katelijne-Waver, ver buiten de regio, gekomen. De Limburgse en Haspengouwse fruitsector heeft daardoor een stuk van zijn eigen identiteit en autonomie verloren, iets wat met meer eensgezindheid misschien vermeden had kunnen worden. Dat is een pijnlijke, maar harde les geweest: wie te weinig innoveert, te weinig oog heeft voor internationale samenwerking, verdwijnt."

Politiek is meer dan verkiezingsstrijd

Lessen voor de volgende generatie politici heeft hij ook. "Politiek is meer dan verkiezingsstrijd alleen. Tijdens verkiezingen ga je daar natuurlijk vol voor. Maar eens je op een stoel zit, moet je ook samenwerken. Het algemeen belang primeert op het partijbelang. Ik heb dat als schepen van Cultuur, Toerisme en Economie gedaan, en later ook als gedeputeerde. Dan moet je zeggen: collega's, laten we dit samen doen. Die ingesteldheid zie ik vandaag minder terugkeren. Samenwerking blijft de belangrijkste raad die ik jonge politici zou geven. Vroeger zaten partijgrenzen soms veel minder in de weg. Dan belde Theo Kelchtermans, Patrick Dewael, Paul Butenaerts, Steve Stevaert of Jo Vandeurzen: 'Kunnen we morgenvroeg samenkomen?' Niet volgende week, maar morgenvroeg om halfacht. Dan zorgde ik voor koffiekoeken en zaten we met de verschillende partijen samen rond tafel om oplossingen in allerlei dossiers te zoeken. Er werd minder naar de partijbelangen gekeken, maar meer naar het resultaat."

Wat als de provincie er niet was geweest?

Dat de provincies de voorbije jaren zoveel bevoegdheden verloren, blijft een gevoelig punt. "Ik begrijp ergens wel de kritiek op het grote aantal bestuursniveaus in België, maar men onderschat vaak wat provincies eigenlijk realiseren. Kijk naar Nederland: daar hebben provincies zelfs méér bevoegdheden dan bij ons. Zij investeren in luchthavens, treinverbindingen en grote infrastructuurprojecten. In Vlaanderen heeft men de provincies stap voor stap uitgekleed."

"Vooral de persoonsgebonden materies zijn weggehaald: welzijn, cultuur, sport, jeugd, … Dat waren bij gebrek aan grootsteden zoals Antwerpen of Gent vroeger belangrijke provinciale bevoegdheden. Ook de provincieraad zelf werd sterk afgeslankt. Toen ik begon, waren we met 75 provincieraadsleden. Dat werd later 64 en uiteindelijk nog maar 31. Hetzelfde gebeurde met de deputatie: van zes gedeputeerden naar vier."

"Neem nu Z33 in Hasselt. Dat was jarenlang een provinciale instelling waarin wij miljoenen met een schitterend resultaat hebben geïnvesteerd. Uiteindelijk wordt dat Vlaams en mocht minister-president Jan Jambon het lintje van de opening knippen. Dat voelt toch vreemd. Hetzelfde met de provinciale bibliotheek in Hasselt en het Gallo-Romeins Museum in Tongeren. Wat cultuur betreft viel Limburg vooral terug op het provinciebestuur, bij gebrek aan een grootstad."

Ook andere Limburgse instellingen stonden onder druk. "Bokrijk en Nieuwenhoven stonden ook ter discussie. Er waren stemmen om die provinciale domeinen naar Vlaanderen over te hevelen. Maar daar hebben wij ons met de VVP (Vereniging Vlaamse Provincies) tegen verzet. Na een tussenkomst met burgemeester Bart De Wever werd deze onzalige gedachte stopgezet."

Zelfs het provinciaal onderwijs kwam in het vizier. "Men wilde het onderwijs afpakken van de provincies. Collega Frank Smeets, bevoegd voor Onderwijs, heeft daar toen gesprekken over gevoerd met het gemeenschapsonderwijs en de andere netten, maar niemand stond echt te springen om het provinciaal technisch en beroepsonderwijs over te nemen in Limburg."

Dat dat in Limburg extra gevoelig lag, had een reden. "Omdat veel provinciale scholen hier technische scholen of landbouwscholen zijn. Dat zijn opleidingen die heel sterk verbonden zijn met de Limburgse economie en arbeidsmarkt. Ten slotte heeft men beslist om het provinciaal onderwijs toch te behouden en bij de provincie te laten. Uiteindelijk was de grondwettelijke vrijheid van het inrichten van onderwijs hier vooral bepalend."

In het bredere debat over het nut van provincies stoort hem vooral de gemakzucht. "Mensen zeggen soms snel dat provincies overbodig zijn. Maar ik stel dan altijd dezelfde vraag: wat zou Limburg geweest zijn zonder provincie en zonder instellingen zoals POM?"

'De stop op de champagnefles'

Zijn eigen antwoord op die vraag klinkt overtuigd. "Als de provincie en POM Limburg er tijdens de reconversies niet geweest waren, wat had Vlaanderen dan concreet voor Limburg gedaan? Ik zal het u zeggen: bitter weinig. Weet je, Thyl Gheyselinck zei eens: 'De mijnen waren de stop op de Limburgse champagnefles.' En de man had gelijk. Hun sluiting maakte iets los wat jarenlang opgesloten zat: potentieel, dynamiek, vernieuwing. Vandaag is Limburg een andere provincie. De mijnsites zijn herbestemd, de economie is gediversifieerd, de trauma's grotendeels verwerkt. De terrils zijn groene heuvels geworden, de mijnsites creatieve hubs en technologiecampussen. Maar onder de oppervlakte blijft de geschiedenis nazinderen in verhalen, in structuren, in het DNA van de regio. Want wie vandaag over de toekomst van Limburg spreekt, kan niet voorbij aan het moment waarop alles dreigde te verdwijnen. En waarin tegelijk de fundamenten werden gelegd voor wat nog moest komen."

DEEL 2

DOCUMENT HET TOEKOMSTCONTRACT VOOR LIMBURG

Op 17 december 1986 kreeg Limburg slecht nieuws dat al langer in de lucht hing. Thyl Gheyselinck presenteerde zijn plan voor de afbouw van de Kempense Steenkoolmijnen. Eerst zouden Eisden, Winterslag en Waterschei sluiten, later volgden Beringen en Zolder. Duizenden rechtstreekse jobs verdwenen en een hele provincie dreigde haar economische fundament te verliezen.

Maar diezelfde dag werd ook vooruitgekeken. Gouverneur Harry Vandermeulen riep op tot een Toekomstcontract voor Limburg: een breed engagement om de sociale en economische gevolgen van de mijnsluitingen op te vangen. Limburg wilde bindende afspraken met de verschillende overheden, met als centrale ambitie de werkloosheid in de provincie terug te brengen tot het Vlaamse niveau. Het oorspronkelijke voorstel ging uit van een periode van tien jaar en een tewerkstellingsopgave van ongeveer 35.000 mensen.

Die ambitie ging veel verder dan het vervangen van verdwenen mijnjobs. Het programma keek naar industrie, bouw en diensten, maar ook naar onderwijs, onderzoek, infrastructuur, toerisme en ondernemerschap. Limburg moest nieuwe bedrijven aantrekken, bestaande ondernemingen laten groeien en tegelijk investeren in de voorwaarden voor een nieuwe economie. Het document pleitte onder

meer voor een verdere uitbouw van het universitair onderwijs en toegepast wetenschappelijk onderzoek in Limburg.

Op 29 april 1987 werd het Toekomstcontract ondertekend. Daarmee begon een van de grootste economische reconversieoperaties uit de Limburgse geschiedenis. De resultaten kwamen niet vanzelf en de uitvoering verliep soms met vallen en opstaan. Maar het contract markeerde wel een fundamenteel kantelpunt: Limburg aanvaardde dat het verdwijnen van zijn economische motor alleen kon worden opgevangen door op lange termijn een nieuwe economische basis uit te bouwen.

In de volgende pagina's publiceren we het oorspronkelijke Toekomstcontract. Bijna veertig jaar later leest het document als een tijdsbeeld, maar ook als het begin van een manier van denken die later terugkeert in het Limburgplan, SALK en SALKturbo. Telkens verandert de aanleiding, telkens worden nieuwe instrumenten gezocht, maar de fundamentele vraag blijft herkenbaar: hoe geeft een regio zelf richting aan haar economische toekomst?

HET TOEKOMST-CONTRACT VOOR LIMBURG

1987—1996

A. TEWERKSTELLINGSOBJECTIEF

B. SOCIAAL-ECONOMISCH PROGRAMMA VOOR LIMBURG

Inleiding
I. Maatregelen vanwege de Nationale Regering
II. Maatregelen van de Vlaamse Regering
III. Beslissingen en tegemoetkomingen vanwege de Europese Gemeenschap
IV. Specifieke punten voor een sociaal-economisch programma voor de mijngemeenten

BIJLAGEN

11 februari 1987

A. TEWERKSTELLINGSOBJECTIEF

1. DOELSTELLING

Limburg wil sluitende afspraken maken met diverse overheden, in de vorm van een contract, dat een aantal verbintenissen bevat. Doelstelling is de terugdringing van de werkloosheid in Limburg tot op hetzelfde niveau als in Vlaanderen. Daarnaast dient rekening gehouden met het sterk stijgend arbeidsaanbod en met het verlies aan arbeidsplaatsen, ingevolge de herstructurering van K.S.

Het tewerkstellingsobjectief over een periode van 10 jaren bedraagt ca. 35.000 personen, en is als volgt samengesteld:

- de terugbrenging van het werkloosheidspercentage van 20,2 % (Limburg) tot 14,2 % (Vlaanderen). Dit betekent 12.300 nieuwe arbeidsplaatsen;
- de aangroei van de beroepsbevolking met 15.100 personen in de periode 1987-1996;
- de vermindering van de tewerkstelling in K.S. met 8.000.

Het tewerkstellingsobjectief kan voornamelijk gerealiseerd worden in de industrie, de bouwnijverheid en de tertiaire sector.

2. DUURTIJD CONTRACT EN PROGRESSIVITEIT

De hierboven gestelde opgave stelt zich niet aanstonds in volledige omvang, terwijl ook oplossingen niet van vandaag op morgen operationeel of realiseerbaar zijn.

Terzake wordt voorgesteld:
- een duurtijd van het contract van 10 jaar (periode 1987-1996).
- een progressieve realisatie, waarbij cumulatief een oplossing dient gevonden voor ca. 3.500 personen per jaar.

Het contract dient jaarlijks geëvalueerd en bijgestuurd.

3. UITWERKING

A) UITBREIDING TEWERKSTELLING IN DE INDUSTRIËLE SECTOREN EN IN DE BOUWNIJVERHEID

1. De industriële sectoren

Algemeen verwacht men een positieve evolutie van de tewerkstelling in de industrie. Deze evolutie kan in Limburg versterkt worden omwille van de vrij jonge bedrijven en het relatief hoge peil van investeringen tijdens de laatste jaren. Daarenboven moet het expansiebeleid van de overheid de volgende jaren het statuut van Limburg als ontwikkelingszone waarmaken. Ingespeeld kan worden op het project inzake toeleveringsbedrijven, het aantrekken van nieuwe vestigingen, het uitbreiden en vernieuwen van bestaande ondernemingen. Tevens wordt gepleit voor specifieke maatregelen voor de K.M.O.

De groei van de industriële tewerkstelling die sedert 1982 in Limburg werd vastgesteld, dient verdergezet, zodat over een periode van 10 jaren ca. 10.000 bijkomende arbeidsplaatsen worden gerealiseerd.

2. Planmatige uitbouw van toekomstgerichte sectoren

Naast een expansiebeleid met financiële en fiscale steunmaatregelen dient gepleit voor een geplande ontwikkeling van de milieutechnologie en de kennisindustrie.

3. De bouwsector

- De aangroei van de privé-nieuwbouw, de renovatie in de mijncités en een sterkere sociale woningbouw kan zorgen voor 2.500 arbeidsplaatsen.
- Voor openbare werken zijn de kredieten in Limburg relatief te laag vanaf het begin van de jaren tachtig. Een inhaalprogramma moet 500 arbeidsplaatsen opleveren.

Tussenconclusie: in de industriële sectoren en in de bouwnijverheid dient gestreefd naar een globale toeneming van de werkgelegenheid met 13.000 eenheden.

B) UITBREIDING TEWERKSTELLING IN DE DIENSTENSECTOR

In deze sector wordt in Limburg een achterstand genoteerd van 18.000 arbeidsplaatsen ten overstaan van het tewerkstellingsniveau in Vlaanderen. De mogelijkheden om deze achterstand progressief in te lopen situeren zich in onderstaande subsectoren:

1. Commerciële dienstensector

Indien men de aangroei, die tijdens de jongste jaren werd vastgesteld, doortrekt naar de toekomst, dan bekomt men voor de betrokken periode een toeneming met 5.000 arbeidsplaatsen.

Dit aantal zou kunnen verhoogd worden indien het beleid zou inspelen op de achterstandssituatie van Limburg. Specifieke aandacht dient uit te gaan naar investeringen in de toeristische sector.

2. Welzijnszorg

Met het oog op het wegwerken van de relatieve achterstand en teneinde te voorzien in de noodzakelijke groeimogelijkheden (o.m. om demografische redenen), dienen ca. 2.000 bijkomende arbeidsplaatsen gerealiseerd.

In tegenstelling met een lineair saneringsbeleid, dient het beleid in eerste instantie in te spelen op de reële behoeften en ontwikkelingen.

3. Overheidstewerkstelling

- Inzake statutaire tewerkstelling bij de gemeenten en O.C.M.W.'s heeft Limburg een duidelijke achterstand. Om dit progressief in te halen moeten er 2.500 arbeidsplaatsen bijkomen.

- Het aandeel van Limburg in de bijzondere tewerkstellingscircuits is niet bereikt in het D.A.C. Dit opvullen betekent 1.000 arbeidsplaatsen. Daarenboven stelt de Vlaamse Executieve een bijkomend aandeel voorop voor de ontwikkelingszones : dit betekent voor Limburg 2.000 arbeidsplaatsen.

- In verband met de tewerkstelling in de overheidsdiensten en parastatalen, wordt erop gewezen dat het aandeel van de Limburgse ambtenaren in het rijkstotaal (4,9 %) aanzienlijk lager ligt dan het bevolkingsaandeel (7,4 %). Middels decentralisatie en deconcentratie dienen ca. 3.500 arbeidsplaatsen gerealiseerd. Concreet dient aangeduid om welke instellingen (of afdelingen daarvan) het kan gaan.

- Het hoger onderwijs in Limburg kent op gebied van studentenbezetting een grote achterstand (naar schatting ca. 5.000 studenten). Tevens dient er een inhaalbeweging te geschieden (Jonge Limburgers kunnen met de studie heraanknopen). Daarnaast wordt de omscholing van een 1.000- tal werknemers per jaar van de K.S. en andere betrokken bedrijven gevraagd, alsmede een uitbreiding van de omscholing van werklozen (met ca. 2.000 personen per jaar). Door de toeneming van het aantal Limburgers in het hoger onderwijs en de uitbreiding van de om-

scholing, zullen zodoende naar schatting een 2.000-tal arbeidsplaatsen ontstaan in de omkadering en afgeleide tewerkstelling.

Tussenconclusie: In de dienstensector dient gestreefd naar een bijkomende tewerkstelling van 18.000 personen.

C) GEÏNTEGREERD AKTIEPROGRAMMA VOOR LIMBURG

Het plan bevat voorstellen van velerlei aard, die betrekking hebben op industriële expansie en vernieuwing, toerisme, bijscholing, wetenschappelijk onderzoek, infrastructuur, e.d.

De uitvoering van dit plan zal op de eerste plaats een **indirecte** positieve weerslag hebben op de werkgelegenheid, in de zin dat vooral de zgn. "omgevingsfactoren" er positief door zullen beïnvloed worden. Het betreft gedeeltelijk een voorwaardenscheppend beleid, o.m. gericht op investeringen in de kennis- en onderwijsinfrastructuur. Uiteindelijk zal aldus de tewerkstelling in de industrie en de tertiaire sector gestimuleerd worden.

D) CONCLUSIE EERSTE UITWERKING

1. Oriëntatie

Bovenstaande eerste uitwerking is een oriëntatie die beknopt gehouden is. In de onderscheidene onderdelen zitten nog onzekerheden. Bijgevolg zullen herwerking, herziening, aanvulling en wijziging nodig zijn. In elk geval is een engagement rond de globale becijferde doelstellingen, zoals de onderstaande, noodzakelijk en onmisbaar.

2. Globale cijfergegevens

Het tewerkstellingsobjectief kan gerealiseerd worden door de creatie van nieuwe arbeidsplaatsen in:

- de industriële sectoren	10.000 arbeidsplaatsen
- de bouw	3.000 arbeidsplaatsen
- de tertiaire sector	18.000 arbeidsplaatsen
TOTAAL:	31.000 arbeidsplaatsen

B. SOCIAAL-ECONOMISCH PROGRAMMA VOOR LIMBURG

INLEIDING

De realisatie van bovenstaande taakstelling kan gebeuren op basis van het hiernavolgend sociaal-economisch programma, dat een aantal maatregelen omvat vanwege de Nationale Regering, van de Vlaamse Regering evenals vanwege de Europese Gemeenschap. Daarnaast worden voor de mijngemeenten een aantal specifieke initiatieven vermeld.

De voorstellen uit het sociaal-economisch programma zijn van **structurele aard:** zij beogen de verbetering en uitbouw van de economische structuur in Limburg. waardoor nieuwe arbeidsplaatsen van "duurzame" aard ontstaan, die op hun beurt de tewerkstelling via het multiplicatoreffect laten groeien.

I. MAATREGELEN VANWEGE DE NATIONALE REGERING

1. SOCIALE BEGELEIDINGSMAATREGELEN K.S.

- K.S. heeft, zoals andere bedrijven uit de nationale sectoren, recht op een sociaal luik. Dit moet voldoende groot zijn om, zoals in het staalbekken, de afvloeiing van mijnwerkers onder zo "sociaal" mogelijke omstandigheden te laten verlopen.

- Voor sommige punten (wachtvergoeding, vertrekpremie) dienen de toepassingsmodaliteiten van de EGKS-reglementering en van de sociale wetgeving terzake aangepast of uitgebreid.

- Om na te gaan, welke de herplaatsings- en herscholingsmogelijkheden zijn in de regio en hoe deze optimaal kunnen worden benut of uitgebreid, wordt de oprichting van een "herscholingscommissie" voorgesteld, met - naast regionale instanties - een vertegenwoordiging van de nationale en gewestelijke overheid.

- Verder dient gewezen op de effekten van de herstrukturering op het inkomen en de tewerkstelling in de toeleveringsbedrijven en bij de middenstanders die voor hun omzet afhankelijk zijn van de K.S.-activiteit.

2. FINANCIERING VAN PARTICIPATIES

De provincie Limburg vraagt belangrijke bijkomende middelen voor de financiering van participaties bij oprichting en expansie van ondernemingen in Limburg.

Limburg heeft akte genomen van de beslissing van de Regering tot oprichting van een reconversieholding voor Limburg. Het Limburgs karakter van deze holding dient gewaarborgd. De Limburgse instanties moeten bij het bestuur en de operationele werking worden betrokken. Gezien de specifieke noden van startende ondernemers en kleine bedrijven die aan uitbreiding toe zijn, dient de oprichting van een specifiek waarborgfonds voor deze doelgroep overwogen.

3. MAATREGELEN OP HET VLAK VAN STRUCTUREN INZAKE ONDERWIJS EN WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK.

a) De horizontale en vertikale uitbouw van het L.U.C.

Een verdere uitbouw van het universitair onderwijs in Limburg dringt zich op. Terzake wordt gepleit voor volgende elementen in verband met de uitbouw van het Limburgs Universitair Centrum:

- de volledige uitbouw van een faculteit toegepaste economische wetenschappen door de integratie van de Economische Hogeschool Limburg (E.H.L.) in het Limburgs Universitair Centrum:

- de onmiddellijke toelating om de studierichting Informatica, los van de studierichting Wiskunde, voor de wetenschappelijke graad in te richten.

- de uitbreiding van de onderwijsbevoegdheid naar gelijkgerichte disciplines, eventueel met de verplichting meer algemene eerste kandidaatsjaren uit te bouwen, in onder meer:

- een richting bio-medische wetenschappen
- een richting natuurwetenschappen
- een richting positieve wetenschappen (wiskunde, natuurkunde, informatica, burgerlijk ingenieur).
- de inrichting van algemeen vormende kandidaatsopleidingen in de menswetenschappen.
- de erkenning van een aantal volledige postgraduate programma's, welke reeds in het PUC bestaan.

Voor de **kostenraming** werd uitgegaan van een realistisch te verwachten studentenaantal, dat vermenigvuldigd werd met een forfaitaire kostprijs per student voor de betrokken studierichtingen. De totale kostprijs van de hierboven geformuleerde voorstellen wordt aldus geraamd op 208 à 268 miljoen BF per jaar of 1,04 à 1,34 miljard BF voor 5 jaren.

In **Bijlage 1** volgt een meer gedetailleerde beschrijving van deze kostenraming.

b) De verdere uitbouw en de financiering van wetenschappelijk onderzoek bij het L.U.C.

Het wetenschappelijk onderzoek is thans beperkt tot instellingen met een 2de en 3de cyclus. Nochtans kan men op het L.U.C. - middels toegepast onderzoek, dat men in samenwerking met de industrieën wil ontwikkelen - de tewerkstelling in Limburg naar toekomstgerichte technologieën bevorderen (o.a. uitbouw F.T.O. en I.M.E.C.-spin-off-activiteiten). Het toegepast wetenschappelijk onderzoek dient meer toegankelijk gemaakt voor de K.M.O.

c) Het opzetten van een technisch onderzoekscentrum voor extractie en valorisatie van kolen

Algemeen wordt verwacht dat steenkool een belangrijke primaire grondstof zal uitmaken voor de toekomst. Binnen K.S. is een belangrijke knowhow aanwezig. Deze dient ondersteund door toegepast onderzoek: technisch onderzoek van kolen; het testen van mijnmateriaal en de veiligheidsaspecten. Dit onderzoek kan best geïntegreerd worden in de aanwezige infrastructuur van het Reddingswezen - Mijnhygiëne.

d) De diversifiëring van het aanbod inzake hoger onderwijs buiten de universiteit (HOBU)

Het HOBU omvat in Limburg het hoger onderwijs van het lange type (de Economische Hogeschool Limburg, beide Industriële Hogescholen en het Provinciaal Hoger Instituut voor Architectuur), het hoger onderwijs van het korte type, alsmede het artistiek hoger onderwijs en hoger kunstonderwijs.

Voor het hoger onderwijs van het lange type werd tijdens het academiejaar 1984-1985 in Limburg een aandeel van 10,7 % behaald in het totaal aantal studenten voor Vlaanderen, hetgeen beduidend lager ligt dan het aandeel van 14 à 15 % dat normaal verwacht kan worden. De achterstand situeert zich meer bepaald in het technisch hoger onderwijs van het lange type (Katholieke Industriële Hogeschool van Limburg en de Rijksindustriële Hogeschool), dat in Limburg slechts 8 % vertegenwoordigt van het totaal voor Vlaanderen.

Maatregelen dienen getroffen om deze beloftevolle studierichting een grotere aantrekkingskracht te geven.

Ook de situatie van het hoger onderwijs van het korte type is ongunstig (aandeel van 10,1 % in het totaal voor Vlaanderen). Uit de indeling per onderwijscategorie blijkt dat het economisch en pedagogisch hoger onderwijs van het korte type in Limburg goed is uitgebouwd, doch in de overige categorieën is de Limburgse achterstand zorgwekkend: het aandeel van het technisch hoger onderwijs en het paramedisch hoger onderwijs van het korte type in Limburg bedraagt respectievelijk slechts 8,3 % en 6,8 % van het totaal voor Vlaanderen, terwijl het sociaal en agrarisch hoger onderwijs zelfs niet ingericht worden in Limburg.

Met betrekking tot het hoger onderwijs van het korte type wordt in dit kader de oprichting van volgende studieafdelingen overwogen:

Technisch hoger onderwijs
- een ruime keuze van afdelingen in de nijverheidssector
- landmeten

Economisch hoger onderwijs
- bedrijfsadministratie verzekeringen opties in de afdeling Boekhouden
- een driejarige opleiding

Agrarisch hoger onderwijs
- land- en tuinbouw

Paramedisch hoger onderwijs
- fysische behandelingen : Arbeidstherapie (eventueel ook Kinesitherapie)
- eventueel Logopedie

Sociaal hoger onderwijs
- maatschappelijk assistent (en maatschappelijk adviseur)
- orthopedagogie

Pedagogisch hoger onderwijs
- technisch regentaat Handel
- eventueel technisch regentaat Nijverheid

4. INFRASTRUCTUURWERKEN, TER VERBETERING VAN DE ONTSLUITING VAN DE PROVINCIE

a) Noord-Zuid-verbinding

De verdere aanleg van de Noord-Zuid-verbinding tot de E-39 te Houthalen is een dringende noodzaak, gezien de oververzadiging van de huidige rijksweg. De eerstvolgende fase, die zo vlug mogelijk dient aangevat, is de westelijke omlegging Houthalen-Helchteren. De kostprijs voor deze omlegging wordt geraamd op ca. 1 miljard BF.

b) De I.C.-treinverbinding Antwerpen-Keulen, via Hasselt, Maastricht en Aachen

Dit project is van bijzonder belang voor de ontsluiting van de provincie Limburg, omdat het enerzijds een spooraansluiting binnen het Euregio-gebied (met de centra Maastricht en Aachen) biedt, en anderzijds een volwaardige I.C.-verbinding met Antwerpen mogelijk maakt.

Het project vergt een investeringsbedrag van ca. 1,2 miljard BF. Het Belgisch deel wordt geraamd op ca. 900 miljoen BF, en omvat de modernisering en de electrificatie van het baanvak Beverst-Maastricht, de aanleg van een dubbelsporige verbindingsboog ten noorden van Visé, en de aanleg van een enkelsporige verbinding tussen Montzen en Aachen-Zuid.

Voor een zo spoedig mogelijke realisering, is vereist dat de Waalse Executieve de bouwvergunning laat afleveren en dat de Minister van Verkeerswezen tot de investeringen beslist, en in het kader van de driejaren-planning de benodigde kredieten in de begrotingen laat vastleggen.

5. TEWERKSTELLINGSMOGELIJKHEDEN IN DE TERTIAIRE SECTOR (WAARONDER QUARTAIRE SECTOR). DE WELZIJNSSECTOR EN DE OPSLORPINGSPROGRAMMA'S.

a) Tertiaire sector

Wegens de onbeschikbaarheid van voldoende statistisch materiaal kan momenteel de tertiaire en vooral de quartaire sector nog niet systematisch onderzocht worden op het vlak van tewerkstelling, zodat slechts een ruwe situatieschets kan worden gegeven op basis van regionale vergelijkingen.

Aldus wordt vastgesteld dat er zich in Limburg een belangrijke achterstand voordoet inzake tertiaire tewerkstelling in vergelijking met de overige regio's.

Deze ruimte voor bijkomende tewerkstelling kan zonder verder onderzoek echter niet worden omgezet in concrete tewerkstellingsprojecten. Met dit voorbehoud wordt gewezen op ruimte in de overheidsadministratie en parastatalen, in sociale en culturele sectoren en bij de lokale besturen.

De oplossing moet gezocht worden in een betere spreiding van bestaande initiatieven maar ook van nieuwe initiatieven. Het gaat echter niet alleen om de spreiding van initiatieven maar ook van de bevoegdheden. De uitbreiding van de tertiaire en quartaire sector dient tevens gerelateerd tot de aangroei van de bevolking.

b) Welzijnssector

Voor **de sociale en culturele sector** werd nagegaan welke uitbreiding van tewerkstelling er nodig is (zie **Bijlage 2**), naast de behoefte die nu reeds opgevangen wordt in de Bijzondere Tewerkstelling.

Naar schatting bedraagt de globale behoefte aan bijkomende arbeidsplaatsen in de welzijnssector in Limburg ca. 4.000 (vóór de toepassing van de nieuwe maatregelen), waarvan thans ca. 3.000 jobs (of 75 %) ingenomen wordt door tewerkgestelden in de Bijzondere Tewerkstelling.

Voorgesteld wordt dat in totaal **2.000 jobs** op een termijn van 5 jaar worden gerealiseerd met een normaal arbeidscontract, d.w.z. de omzetting van de contracten van 1.000 tewerkgestelden in de Bijzondere Tewerkstelling in normale contracten en de creatie van 1.000 nieuwe arbeidsplaatsen met een normaal contract.

Aangezien bijkomende normale beleidsmiddelen in de betrokken sectoren niet beschikbaar zijn, zal de realisering van deze 2.000 jobs grotendeels moeten gebeuren met werkloosheidsmiddelen (b.v. via het Interdepartementaal Begrotingsfonds). In het kader van dit fonds wordt trouwens een sociale afdeling gevormd.

De realisering kan ook gedeeltelijk via het recyclagestelsel van de loonmatiging, of eventueel via reconversiemiddelen geschieden.

c) Bijzondere Tewerkstelling

In verband met **de verdere ontwikkeling van de Bijzondere Tewerkstelling in Limburg**, welke in **Bijlage 3** wordt toegelicht, worden volgende voorstellen gedaan.

- Maximale realisatie vanaf 1 januari 1987 van de ca. 3.500 Gesubsidieerde Kontraktuelen (Geko's) voor lokale besturen, m.a.w. het huidig aantal tewerkgestelden in de onderscheidene stelsels (T.W.W.-ers, B.T.K.-ers en D.A.C.-ers) dient behouden.
- Behoud van de 1.700 jobs (en de nog te realiseren jobs) in het stelsel van B.T.K. en D.A.C., door afschaffing van de financiële tussenkomst vanwege de werkgevers (feitelijke verenigingen. v.z.w.'s...) die daartoe niet in staat zijn.
- Afhankelijk van de verdere beleidslijnen terzake wordt gepleit voor de realisatie van het rechtmatig aandeel in de bijzondere programma's. Momenteel betreft het een bijkomend aanbod van 1.000 jobs.
- Maximaal gebruik dient gemaakt van mogelijkheden van het Interdepartementaal Begrotingsfonds (I.D.F.), naast de ca. 200 jobs in de ziekenhuissector, de 700 à 800 jobs in de sociale sector en de 200 jobs van de niet gerealiseerde Geko's (o.a. in de openbare bibliotheken) (Zie punt 3.2. van **Bijlage 3**).
- Onderzoek naar verdere uitbreiding van tewerkstelling via het I.D.F.

d) Deze maatregelen moeten gelegd worden **naast de nieuwe maatregelen** i.v.m. werk-opleiding-overeenkomsten, dereeds vermelde tewerkstelling (in de sociale sector) via het Interdepartementaal Begrotingsfonds en het recyclagestelsel van de loonmatiging, plaatselijke organisatie van vraag

en aanbod naar gelegenheidswerk, de aanwerving van kansarme jongeren en het (betaald) huishoud- en klusjes-werk.

- Deze maatregelen zouden samen met die van de Maribel-operatie en met bepaalde vormen van loon- of leersubsidie kunnen aangepast worden tot en aangewend als **reconversie-instrumenten.**

In dit verband zou tevens moeten gedacht worden aan de versterking en bundeling van de lokale sociale en culturele begeleidingsstructuren w.o. die van wijk- en buurtwerking en dit vooral in de gemeenten met een concentratie van mijnwerkers. Dit zou, desgevallend, moeten gerealiseerd worden met reconversie-middelen.

6. TEWERKSTELLINGSBEVORDERENDE MAATREGELEN OP NATIONAAL VLAK

- Overheidsbestellingen

Een gewaarborgd aandeel voor Limburg wordt gevraagd in de overheidsbestellingen, die o.m. voortvloeien enerzijds uit het R.T.T.-investeringsprogramma, en anderzijds uit het 10 jaren-investeringsprogramma voor de uitrusting van het leger. Mede dankzij de industriële vernieuwing die zich de laatste jaren in de provincie heeft voltrokken, zijn in Limburg een reeks bedrijven aanwezig die een hoog-technologisch peil bereiken, en die voor deelneming aan deze overheidsbestellingen in aanmerking komen.

- Programma's ter opslorping van de werkloosheid

Gezien de hoge werkloosheid in de mijngemeenten, vooral onder de jongeren, en gezien de afwezigheid van te-

werkstellingsperspectieven in de Kempense mijnen, worden extra maatregelen gevraagd om tot een verhoging van het aantal effectieven te komen in de opslorpingsprogramma's (zie ook punt I.5c).

- Afbouw van belemmeringen voor grensarbeid

De grensarbeid naar Nederland en Duitsland is in Limburg omvangrijk : ingevolge de nabijheid van belangrijke werkgelegenheidscentra binnen het Euregio-gebied Maas-Rijn, zijn ca. 9.000 Limburgers werkzaam in Nederland en 2.000 in Duitsland. Door het ontbreken van aangepaste wettelijke regelingen, worden deze grensarbeiders nog steeds geconfronteerd met vele problemen, o.m. schommelende wisselkoersen die leiden tot niet te voorziene wijzigingen in het inkomen; gedeeltelijke dubbele belasting van Limburgse werknemers in Duitsland; gebrekkige afstemming bij de sociale uitkeringen (kinderbijslag, werkloosheidsuitkeringen, gelden voor omscholing); problemen bij de erkenning van diploma's. Deze belemmeringen dienen afgebouwd, zodat de arbeidsmobiliteit over de grens ook in de toekomst nog kansen op tewerkstelling kan bieden voor Limburgse jongeren.

- Betere voorlichting van de **K.M.O.** over de mogelijkheden en voorwaarden voor het uitvoeren van **werken in het buitenland**.

7. GOEDKEURING VAN HET "GEÏNTEGREERD AKTIEPROGRAMMA VOOR LIMBURG"

Voor een aantal projecten uit het "Geïntegreerd Aktieprogramma voor Limburg'' is de goedkeuring en financiering van de centrale overheid vereist. Gevraagd wordt dat de centrale overheid zich hiertoe formeel verbindt.

Het gehele programma bevat projecten voor een globale kostprijs van 9,5 miljard fr., uit te voeren binnen een periode van 5 jaar. De bijdrage van de nationale overheid in dit programma bedraagt 2,1 miljard fr.

II. MAATREGELEN VAN DE VLAAMSE REGERING

Binnen haar specifieke bevoegdheden dient de Vlaamse Gemeenschap voorstellen uit te werken en te realiseren in de navolgende domeinen.

1. MAXIMALE ONDERSTEUNING VAN BEDRIJFSINVESTERINGEN D.M.V. DE EKONOMISCHE EXPANSIEWETGEVING

In het kader van de expansiewetgeving heeft de Vlaamse Regering kredieten voorzien ten belope van ca. 7 miljard fr. per jaar. Limburg wenst aanspraak te maken op twee derden van deze kredieten. d.i. ca. 5 miljard fr. per jaar. Over een periode van vijf jaar kan aldus met 25 miljard fr. steunverlening, een totaal aan investeringen worden aangetrokken van 125 miljard fr. Ook voor de K.M.O. en middenstand wenst Limburg aanspraak te maken op een groter aandeel in de expansiesteun (o.a. door het vereiste minimumbedrag van de investeringen te verlagen).

2. ADDITIONELE MAATREGELEN OP HET VLAK VAN DE WONINGVOORZIENING

De behoefte aan bijkomende woningen, die voortvloeit uit de gezinnentoeneming, wordt in Limburg geraamd op ca. 4.500 woningen per jaar. Om aan deze behoeften te kunnen voldoen is een pakket aan sociale woningbouw van 500 à 1.000 woningen vereist, waarvoor de nodige kredieten dienen voorzien.

Een budget van 2 miljard fr. jaarlijks wordt gevraagd voor nieuwbouwprojekten door de bouwmaatschappijen van de N.M.H. en van de N.L.M., voor renovatie van sociale woningen, en voor het verstrekken van sociale leningen. Dergelijk programma van sociale woningbouw levert tevens belangrijke tewerkstellingseffekten op. De investering van 2 miljard fr. per jaar betekent rechtstreeks een bestendige tewerkstelling van ca. 1.200 personen.

Prioriteit dient verleend aan de **mijngemeenten**; de behoeften (sociale woningbouw en renovatie van mijncité's) zijn immers voor een groot deel in deze gemeenten geconcentreerd.

3. PROJECTEN MET BETREKKING TOT DE BEROEPSOPLEIDING

a) Bijscholing laaggeschoolde werklozen (vrouwen)

Gezien de grote groep van laaggeschoolde werklozen (vrouwen) in Limburg - einde maart 1986 telde Limburg 26.233 uitkeringsgerechtigde volledig werklozen die enkel het lager onderwijs of het lager secundair beroepsonderwijs hadden beëindigd - en het feit dat 36,4 % van de werklozen méér dan 5 jaar werkloos is, wordt gevraagd dat nieuwe vormingsinitiatieven zouden worden uitgewerkt, welke als schakelproject kunnen gezien worden voor een verdere beroepsopleiding.

Het te stellen objectief is de bijscholing van ca. 500 laaggeschoolden per jaar. De globale kostprijs voor 5 jaar wordt geraamd op ca. 200 miljoen fr. (of 40 miljoen fr. per jaar: 500 opleidingen à 80.000 fr. per opleiding).

Voor deze projecten zal tevens een financiële tussenkomst worden gevraagd bij het Europees Sociaal Fonds.

b) Bijscholing jonge migranten

De vreemde bevolking in Limburg bedroeg op 1 januari 1986 in totaal 67.714 personen, of 9,3 % in de totale bevolking in Limburg. Men stelt een sterke concentratie vast van het aantal vreemdelingen in de mijngemeenten (Beringen, Genk, Heusden-Zolder, Houthalen-Helchteren en Maasmechelen): ca. 2/3 (of 45.210 personen) van het totaal aantal vreemdelingen in Limburg is woonachtig in deze gemeenten.

De werkloosheidsgraad, berekend in procent van de beroepsbevolking, lag eind 1985 in deze 5 gemeenten (gemiddeld 16,8 %) hoger dan het provinciale gemiddelde (14 %).

Derhalve wordt gepleit voor het opstellen en uitwerken van navolgende opleidingsprogramma's ten behoeve van migranten:

- specifieke programma's voor beroepsopleiding ter bevordering van de tewerkstelling en integratie van migranten

- programma's ter bevordering van de zelfstandige activiteit van migranten, zowel in traditionele en artisanale sectoren van het land van herkomst, als in innovatieve sectoren.

De globale kostprijs van deze programma's wordt geraamd op 125 miljoen fr. (of 25 miljoen fr. per jaar).

De bijscholing zal betrekking hebben op ca. 200 jonge migranten per jaar.

De projecten, die voorbereid worden door o.a. de Provinciale Dienst voor Onthaal van Gastarbeiders worden ingediend bij het Europees Sociaal Fonds met het oog op een financiële tussenkomst van 50 %.

c) Nieuw R.V.A.-beroepsopleidingscentrum

De provincie Limburg vraagt een bijzonder opleidingscentrum in de oostelijke mijngemeenten voor o.a. technologische programma's (C.N.C., informatica, e.d.). Momenteel zijn er in Limburg alleen R.V.A.-beroepsopleidingscentra te Hasselt, Tongeren en Peer.

Voorgesteld wordt de bestaande Technische Instituten van het Kempens Bekken (T.I.K.B.), die ingevolge de beperkte toekomstmogelijkheden inzake tewerkstelling in K.S. een sterke daling van het aantal leerlingen kennen, om te vormen tot een beroepsopleidingscentrum.

Het objectief is de bij- en omscholing van een 1.000-tal personen per jaar.

d) Omscholing tot technicus voor werklozen uit het Algemeen Vormend Secundair Onderwijs

Naast de ongeschoolde werklozen dient bijzonder de aandacht gevestigd op een tweede probleemgroep, namelijk de werklozen, afgestudeerd uit het Algemeen Vormend Secundair Onderwijs (middelbaar), dat bedoeld is als doorstromingsonderwijs, maar niet voorbereidt op een beroep. Op 31 maart 1986 telde Limburg 3.503 uitkeringsgerechtigde volledig werklozen met een diploma uit het Algemeen Vormend Secundair Onderwijs (1.872 uit het lager en 1.631 uit het hoger secundair), d.i. 8 % van het totaal aantal werklozen op dat ogenblik (43.776). Uit de indeling per geslacht blijkt dat het voornamelijk vrouwelijke werklozen betreft (896 mannen of 25,6 % van het totaal en 2.607 vrouwen of 74,4 %).

Anderzijds stelt men vast dat vele bedrijven te weinig kandidaten vinden voor bepaalde - vooral technische - functies. In het bijzonder wordt gewezen op een tekort aan afgestudeerden uit het hoger secundair technisch onderwijs (A2). Zodoende wordt gevraagd specifieke programma's op te zetten voor de omscholing van werklozen uit het Algemeen Vormend Secundair Onderwijs naar technische beroepen.

e) Opleiding middenstand en K.M.O.

Geen budgettaire beperkingen voor de opleiding en vorming van middenstanders en toekomstige K.M.O.-ers voor wat betreft:

- de leerovereenkomsten
- de ondernemersopleiding
- de bijscholing
- de taalcursussen
- de vervolmaking

Er is nood aan de organisatie van:

- een specifieke ondernemersopleiding voor startende zelfstandigen
- sensibilisatieavonden voor kandidaat zelfstandigen
- cursussen bedrijfsbeheer en individuele begeleiding naar kandidaat zelfstandigen die beroep doen op het Participatiefonds en die de nood van een gefundeerd en verantwoord dossier onderkennen.

4. VERSNELDE UITVOERING VAN EEN PROGRAMMA VAN GEMEENTELIJKE GESUBSIDIEERDE WERKEN

Op de begroting 1987 van het Vlaamse Gewest zijn voor ca. 3 miljard fr. kredieten voorzien voor de betoelaging van gemeentelijke wegen- en rioleringswerken.

Op basis van dit budget kan berekend worden dat ca. 800 miljoen fr. aan subsidiëring van gemeentelijke wegen- en rioleringswerken in Limburg dient besteed. Hiervan dient een ruim deel gereserveerd voor werken in de mijngemeenten; voor de getroffen mijngemeenten kan een jaarlijks budget van 200 miljoen fr. worden gereserveerd. Een programma van prioritaire werken kan worden opgesteld, dat jaar na jaar dient uitgewerkt aan de hand van concrete dossiers.

5. BIJKOMEND PROGRAMMA VOOR UITRUSTING VAN INDUSTRIETERREINEN

Limburg vraagt een **bijkomend programma** voor de uitrusting van industrieterreinen in de mijngemeenten.

Naast aanleg van wegenis, riolering en nutsvoorzieningen, dient dit ook de landschappelijke inkleding met groenvoorziening en de aanleg van bufferzones alsmede de sanering van verlaten bedrijfsgebouwen te omvatten.

Tevens dient een nieuw bestemmingsplan voor de vrijkomende K.S.-terreinen opgesteld. Verder wordt ook de aanleg van een Researchpark, aansluitend bij de Universitaire Campus, gevraagd. Een programma voor vijf jaar, met een jaarlijkse kostprijs van ca. 50 miljoen fr. is hiervoor nodig.

6. UITVOERING RECONVERSIE- EN EXPANSIEBELEID VAN HET VLAAMS EKONOMISCH EN SOCIAAL OVERLEGCOMITÉ

De volledige uitvoering wordt gevraagd van de punten inzake het reconversie- en expansiebeleid welke vervat zijn in de nota van het Vlaams Ekonomisch en Sociaal Overlegcomite (VESOC).

7. GOEDKEURING EN UITVOERING VAN HET "GEÏNTEGREERD AKTIEPROGRAMMA VOOR LIMBURG"

De provincie Limburg vraagt de definitieve goedkeuring van het "Geïntegreerd Aktieprogramma voor Limburg" door de Vlaamse Regering en haar engagement tot ondersteuning bij de uitvoering ervan.

Het "Geïntegreerd Aktieprogramma voor Limburg" bevat projecten voor een globale kostprijs van 9,5 miljard fr., uit te voeren binnen een periode van 5 jaar. De bijdrage van de Vlaamse Overheid bedraagt 1,5 miljard fr.

Er blijkt zich een knelpunt voor te doen inzake pre-financiering om de bijscholingsprojecten met steun uit het Europees Sociaal Fonds op te starten. Teneinde hier-

aan tegemoet te komen wordt voorgesteld dat de Vlaamse Executieve een z.g. "rollend fonds" zou oprichten voor prefinanciering van projecten die Limburg met steun van het E.S.F. wenst in te richten.

8. E.G.-SUBSIDIES SUPPLEMENTAIR AAN EXPANSIESTEUN

De E.E.G. en E.G.K.S. zullen in het kader van hun Structuurbeleid bijzondere steunmaatregelen aan de Limburgse regio toekennen, teneinde de gevolgen van de herstructurering van K.S. te helpen opvangen.

Gevraagd wordt dat de Europese bijstand voor investeringen in de mijngemeenten in industriële of dienstverlenende activiteiten, door de Vlaamse Regering **supplementair** zou worden toegekend aan de regionale steun voor projecten in de provincie Limburg (mits het akkoord terzake van de E.G.-Commissie).

9. Extra financiële middelen voor een geïntegreerde aanpak in verband met startende ondernemers en uitbreiding van bestaande K.M.O.'s

Zoals bepaald is in de nota "Het reconversie- en expansiebeleid van de Vlaamse Regering'' verdient de begeleiding van startende en groeiende K.M.O.'s een bijzondere aandacht, waarbij de G.O.M.'s een prioritaire opdracht kregen.

De K.M.O.-dienst van de G.O.M.-Limburg:

- verleent hulp en advies aan kandidaat-ondernemers
- stimuleert en begeleidt nieuwe bedrijfsinitiatieven
- ondersteunt de uitbreiding en de technologische innovatie in bestaande ondernemingen.

Voor de intensivering van deze geïntegreerde aanpak ten behoeve van de K.M.O.'s dienen bijkomende gespecialiseerde consulenten ingezet. Hiervoor vraagt de G.O.M.-Limburg extra financiële middelen, welke geraamd worden op 50 miljoen fr. (10 miljoen fr. per jaar).

III. BESLISSINGEN EN TEGEMOETKOMINGEN VANWEGE DE EUROPESE GEMEENSCHAP

Als ontwikkelingszone van kategorie 1 komt Limburg bij voorrang in aanmerking voor additionele Europees-Communautaire steunmaatregelen. In dit verband vraagt de provincie Limburg het volgende.

1. Het "**Geïntegreerd Aktieprogramma voor Limburg**", dat tot doel heeft in de provincie een reeks projekten uit te voeren met maximale gebruikmaking van de diverse Europese struktuurfondsen, dient zo spoedig mogelijk door de Europese Commissie **officieel goedgekeurd**. Het "Geïntegreerd Aktieprogramma voor Limburg" bevat projekten voor een globale kostprijs van 9,5 miljard fr., uit te voeren binnen een periode van 5 jaar. De gevraagde E.G.-bijdrage in dit programma bedraagt ca. 3,9 miljard fr.. De bijdrage van de nationale en de Vlaamse Overheid bedraagt respectievelijk ca. 2,1 en ca. 1,5 miljard fr. De rest wordt gefinancierd door lokale overheden en privébedrijven van wie het projekt uitgaat.

2. De Europese Gemeenschap dient voor de realisatie van projekten uit dit Aktieprogramma **jaarlijks** een **bepaald financieel pakket voor Limburg** te waarborgen en vlotte toegang tot de diverse Fondsen (EFRO, EOGFL, Sociaal Fonds e.d.) te verzekeren.

3. Ter **ondersteuning van de herstrukturering** van de Kempense Steenkoolmijnen dienen alle ter beschikking staande Europese middelen gemobiliseerd.

IV. SPECIFIEKE PUNTEN VOOR EEN SOCIAAL-ECONOMISCH PROGRAMMA VOOR DE MIJNGEMEENTEN

Voor de mijngemeenten dienen een aantal specifieke initiatieven genomen. Enerzijds zijn projecten vereist m.b.t. de **arbeidsmarkt**, die de aanpassing en optimale inschakeling van het arbeidsaanbod beogen (o.a. omschakeling, beroepsopleidingen, ...).

Anderzijds dienen projekten ontwikkeld die de economische activiteit en de **tewerkstelling** in de getroffen gebieden rechtstreeks verhogen.

1 . INITIATIEVEN M.B.T. DE ARBEIDSMARKT

a) Naar aanleiding van de herstrukturering van K.S., wordt de oprichting gevraagd van een "**Herscholingscommissie**", om na te gaan welke de herplaatsings- en herscholingsmogelijkheden zijn in de regio, en hoe deze optimaal kunnen worden benut of uitgebreid. Dit initiatief dient uitgewerkt in nauwe betrokkenheid met de diverse opleidingssystemen.

b) Een **R.V.A.-centrum voor beroepsopleiding** dient uitgebouwd. Dit kan gebeuren in het kader van een omvorming van de Technische Instituten van het Kempens Bekken (opleidingsinstellingen voor jonge mijnwerkers).

c) **Aangepaste opleidingsprogramma's voor laaggeschoolde werklozen** worden gevraagd die een schakel vormen naar verdere beroepsopleiding.

d) **Specifieke opleidingsprogramma's voor migranten** dienen opgezet ter bevordering van de tewerkstelling en integratie van jonge migranten, alsmede programma's ter bevordering van de uitoefening van een zelfstandig beroep.

e) Gevraagd wordt dat **trainingsprogramma's voor nieuwe technologieën** (C.N.C., informatica, automatisering, e.d.) worden opgezet in de oostelijke mijngemeenten.

f) De provincie Limburg vraagt de oprichting van een **jobinformatie-netwerk**: het betreft een job-service en een informatiedienst, voor advies omtrent o.a. het aanbod van beroepsopleiding, vormingscursussen e.d. Dergelijk jobinformatie-netwerk kan de mobiliteit op de arbeidsmarkt helpen vergroten.

g) Voor opleiding en herscholing van zelfstandigen en hun naaste medewerkers dienen specifieke programma's te worden voorzien.

2. PROJEKTEN TER VERHOGING VAN DE ECONOMISCHE ACTIVITEITEN EN DE TEWERKSTELLING

a) Gepleit wordt voor extra maatregelen om de **Bijzondere Tewerkstelling** te verhogen in de mijngemeenten (cfr. 1.6.)

b) Inspanningen dienen gedaan om de tewerkstelling in de Openbare Sector te verhogen (cfr. I.5.)

c) Een budget (200 miljoen fr. per jaar) voor betoelaging van een specifiek programma van **gemeentelijke werken** dient gereserveerd (cfr. II.4.)

d) Voorrang wordt gevraagd bij het toekennen van huisvestingskredieten, voor het realiseren van programma's van **sociale woningbouw**, renovatie van mijncité's en stadskernherwaardering (cfr. II.2.)

e) Bestaande initiatieven dienen uitgebreid en aangevuld door **nieuwe projekten zoals het K.M.O.-peterschap en de bedrijvencentra.**

BIJLAGE 1

KOSTENRAMING VAN DE VOORSTELLEN INZAKE UITBOUW VAN HET LIMBURGS UNIVERSITAIR CENTRUM (L.U.C.)

1. Informatica - uitbouw wetenschappelijke graad:

1.1. toename van het aantal kandidaatsstudenten
50 x 300.000 fr. = 15.000.000 fr.

1.2. aantal studenten in licentie informatica
60 x 300.000 fr. = 18.000.000 fr.

2. Modulair uitbouwen naar landbouw, farmacie, burgerlijk ingenieur, ...

2.1. zonder aanpassing van de wet op de academische graden
50 x 300.000 fr. = 15.000.000 fr.

2.2. mits aanpassing van de wet op de academische graden
150 x 300.000 fr. = 45.000.000 fr.

3. Uitbouw faculteit TEW door integratie E.H.L.

3.1. op forfaitaire basis (dus normgesubsidieerd)
+ 90.000.000 fr.

3.2. mits voor OP-WP de financiering in de eerste jaren slechts op basis van de reële meerkost gebeurt
+ 60.000.000 fr.

4. PUC-programma's - erkenning als financierbaar student
200 x 300.000 fr. = 60.000.000 fr.

5. Uitbouw kandidaatsrichting humane wetenschappen
200 x 200.000 fr. = 40.000.000 fr.

TOTAAL : 208 à 268 miljoen fr. per jaar*

* Bovenstaande kosten zijn niet volledig nieuw; het gaat er immers om de universitaire expansie in Limburg te laten plaatsvinden, door de uitbouw van de nodige infrastructuur op de Universitaire campus te Diepenbeek.

BIJLAGE 2

SCHETS VAN BEHOEFTEN IN DE SOCIALE WELZIJNSSECTOR EN IN DE CULTURELE SECTOR IN LIMBURG

Deze tekst, die geenszins bedoeld is als een volledige beleidsvisie of -nota, is een geactualiseerde samenvatting van de nota die in juni 1986 werd opgesteld ten behoeve van de VESOC-werkgroep Limburg. Hierin wordt uitgegaan van de vaststelling dat ongeveer de helft van de bijzondere tewerkstelling wordt gerealiseerd in de sociale en culturele sector en dat de bijzondere tewerkstelling voor een belangrijk deel wordt gebruikt voor het verrichten van normale gemeenschapstaken w.o. welzijnstaken.

In deze context werd in de VESOC-nota volgende prioriteit voorgesteld: de noodzakelijke functies realiseren in het normale beleids- of arbeidscircuit, desnoods via een verruimde toepassing van tewerkstelling via het Interdepartementaal Begrotingsfonds.

1. In de **culturele sector** worden de behoeften vooral gezien in de tekorten die zich situeren in de werking van de voorzieningen: in een te beperkte personeelsomkadering dus. In deze context slaan de voorstellen dan op een dubbele uitbreiding (cfr. overzichtstabel).

De eerste bestaat in het behoud of de regularisatie van de bestaande tewerkstelling in de bijzondere stelsels alsmede van de tijdelijken en contractuelen.

De tweede is een personeelsvermeerdering op basis van de noodzakelijke personeelsomkadering.

1.1. Sociaal-cultureel werk

- Het behoud of de regularisatie van de bijzondere tewerkstellingsstatuten heeft betrekking op 177 voltijds uitgedrukte functies.
- Op basis van de voorgestelde bijkomende tewerkstelling in de sector van het sociaal-cultureel vormingswerk kunnen 33 nieuwe jobs geschapen worden.

1.2. Openbaar bibliotheekwerk

- Een regularisatie van de effectieve voltijdse functies in een bijzonder statuut heeft betrekking op 71 functies.
- Het bereiken van de vooropgezette 100 % personeelsbezetting in het openbaar bibliotheekwerk zal ongeveer 59 nieuwe jobs met zich meebrengen.

1.3. Culturele centra

- Een regularisatie van de bijzondere tewerkstelling zou overeenkomen met 226 bijkomende jobs in normaal dienstverband.
- Om ongeveer 60 % van de vooropgestelde FeVeCC-norm te halen moeten daarenboven 31 nieuwe jobs gecreëerd worden.
- De meer recente projectmatige werking van culturele centra inzake basiseducatie en plaatselijke educatieve samenwerking vraagt daarenboven ruimte voor 62 nieuwe betrekkingen.

1.4. De sportsector

- Een regularisatie van de bijzondere tewerkstelling heeft betrekking op 343 voltijds uitgedrukte jobs.
- De verdere uitvoering van de vroegere DAC-voorstellen voor overdekte gemeentelijke sportinfrastructuur laat daarenboven toe om nog bijkomend 44 nieuwe jobs te scheppen.

2. Voor de sociale welzijnssector kan in het algemeen gezegd worden

- dat de intra-murale sector minder uitgebouwd is, in het bijzonder m.b.t. de gezondheidszorg en de bejaardenzorg en de zorg voor volwassen-gehandicapten.
- dat er minder mensen worden opgenomen in instellingen.
- dat er derhalve meer wordt opgevangen in het thuismilieu zonder dat daartegenover een grotere uitbouw van de georganiseerde zorg staat.

Naast de ondersteuning van de draagkracht van het thuismilieu. o.m. vanuit basisdiensten inzake sociale, psycho-sociale en medische begeleiding en wijk- en buurtwerking worden volgende specifieke projecten voorgesteld.

2.1. Voor het jeugdwerk gaat het om volgende bijzondere projecten:

- In Limburg zijn er slechts een vijftal gemeenten met een jeugdconsulent. Dit aantal kan in overleg met andere locale sociale en culturele diensten uitgebreid worden met een 30-tal jobs.
- Het regionaal gestructureerd jeugd (-verenigings) werk kan uitgebreid worden met een 20-tal jobs.
- Voor de 28 erkende jeugdhuizen zijn er slechts 13 P.V.'s betoelaagd. Voor het geheel van de 70-tal Jeugdhuizen, inbegrepen een provinciaal steunpunt, zou de tewerkstelling moeten uitgebreid worden met een 30-tal jobs.

In totaal betekent dit voor het jeugdwerk een uitbreiding met een 80-tal jobs.

2.2. Voor de bijzondere jeugdzorg is een uitbreiding nodig van 30 plaatsen in dagcentra, 84 plaatsen in opvangcentra en 25 plaatsen in beschut wonen: samen goed voor een 50-tal bijkomende jobs.

2.3. In de gehandicaptensector moet voorzien worden in 235 plaatsen in bezigheidstehuizen (voor volwassenen), 350 plaatsen in de beschutte tewerkstelling, 210 plaatsen in revalidatie, 59 plaatsen in dagcentra en arbeidscentra, 125 plaatsen in onthaalcentra, 185 plaatsen in begeleid wonen. Samen betekent dit een uitbreiding met 382 jobs.

2.4. Voor wat betreft de migrantenzorg kan verwezen worden naar de voorstellen opgenomen in de nota "Migrantenzorg en reconversie''. Dit omvat projecten inzake onderwijs, o.m. de oprichting van een pedagogisch didactisch centrum. projecten inzake beroepsopleiding, inzake bevordering van de integratie. Meer bepaald voor dit laatste werd een aanbod voorgesteld van minstens 50 jobs.

2.5. Voor wat betreft de gezondheidszorg dient uiteraard rekening gehouden met de nieuwe bepalingen inzake ziekenhuisbeleid. Deze dienen nog op hun reële effecten te worden bestudeerd. Toch kunnen nu reeds volgende opties worden voorgesteld:

- De noodwendige afbouw mag slechts slaan op overschot in de moeder- en kindzorg. Hierdoor moet ruimte gecreëerd voor de chronische zorg.
- Rekening houdend met een nog groeiende bevolking mag de acute volwassenensector niet afgebouwd, en zeker niet zolang de chronische zorg niet volledig is uitgebouwd.
- De chronische zorg moet verder worden uitgebouwd en in ieder geval moeten de 1.042 rust- en verzorgingsplaatsen erkend worden.
- Behoud van (het personeels-equivalent van) de niet geprogrammeerde psychiatrie-plaatsen.
- Gegeven zijnde de kleinere omvang van de ziekenhuizen zal gezocht worden naar de passende samenwerkingsvormen.

Voor de ziekenhuissector zou de noodzakelijke reconversie naar personeelsbezetting een nul-operatie moeten zijn.

2.6. Uit de studie "Meer leef-ruimte(n) voor mensen-op-leeftijd" blijkt dat de intramurale bejaardenzorg te gering is uitgebouwd. Om te voorzien in de materiële woonmogelijkheden van meer bepaald invalide bejaarden zal in het globale (van dienst-bewaakte woningen tot en met rust- en verzorgingstehuizen) aanbod bijkomende ruimte moeten gezocht worden voor 1.000 bejaarden.

Tevens moet gezorgd worden voor partiële opvang of dag (-zorg-)centra. Dit moet gezien worden in samenhang met de dag-hospitalisatie waarvan de experimenten in Limburg kunnen gerealiseerd worden.

Voor de noodzakelijke thuisverzorging en intra-murale zorg zou naar schatting een uitbreiding moeten voorzien worden van ca. 500 personeelsleden.

3. De volgende tabel geeft een samenvattend overzicht van de voorstellen, gekoppeld aan de huidige tewerkstelling in het gewone en het bijzonder circuit in Limburg.

	Totale tewerkstelling	Tewerkstelling in dienstverband	Huidig volume Bijzondere Tewerkstelling	Specifieke behoefte aan bijkomende jobs
Sociaal-cultureel werk	246	85 (w.o. 16)	161	+ 33
Samenlevingsopbouw	57	12	45	—
Openbaar bibliotheekwerk	257	186 (w.o. 61)	71	+ 59
Culturele centra	304	109 (w.o. 31)	195	+ 93
Sport	510	207 (w.o. 40)	303	+ 44
Culturele en aanverwante diensten in gemeenten	297	74	223	—
Provinciale culturele diensten en sectoren	76	49	27	—
Jeugdwerk	210	66	144	w.o. 80
Bijzondere jeugdzorg	378	348	30	+ 50
Migrantenzorg				+ 50
Onthaalcentra voor thuislozen	72	24	48	w.o. 32
Gezondheidszorg	6858	6198	660	
Bejaardenzorg w.o. eerstelijnszorg	1768	1286	482	+ 500
Poets- en klusjesdiensten	253	-	253	
Gehandicaptenzorg	1768	1584	184	+ 198
Sociale dienstverlening	942	800	142	—
Kinderopvang	336	257	79	—
TOTAAL	14332	11285	3047	+ 1027

(1) contractuelen en tijdelijken zijn tussen haakjes vermeld

Van de naar schatting totale ontwikkelingsbehoefte van 4.000 jobs is momenteel (voor de toepassing van de nieuwe maatregelen) 75 % gerealiseerd in de bijzondere tewerkstelling.

Men zou kunnen stellen dat in totaal ca. 2.000 jobs op een termijn van 5 jaar worden gerealiseerd in het normale beleidscircuit.

Aangezien bijkomende normale beleidsmiddelen in de betrokken sectoren niet beschikbaar zijn zal dit grotendeels moeten gebeuren met werkloosheidsmiddelen bv. via het Interdepartementaal Begrotingsfonds. In het kader van dit fonds wordt trouwens een sociale afdeling gevormd. Het kan ook gedeeltelijk via het recyclagestelsel van de loonmatiging. Desgevallend moet onderzocht worden of het ook kan via reconversie-middelen.

Tot slot willen we erop wijzen dat aanduidingen geven voor verdere tewerkstelling in de welzijnssector niet kan en mag zonder ook te wijzen op het allergrootste probleem van een belangrijk deel van de sector d.i. de betaalbaarheid van de zorg zowel voor de betrokken overheid, de betrokken initiatiefnemers als voor de betrokken gebruikers.

BIJLAGE 3

ONTWIKKELING VAN DE BIJZONDERE TEWERKSTELLING IN LIMBURG

1. Werkloosheid en bijzondere tewerkstelling

1.1. Op 15.12.1986 waren er in Limburg in totaal **72.006 werkzoekenden** waarvan
- 47.835 niet werkende werkzoekenden met:
- 41.329 uitkeringsgerechtigde volledig werklozen
- 5.089 jongeren in hun wachttijd
- 1.417 andere werkzoekenden

- 13.713 werkende werkzoekenden (hoofdzakelijk deeltijds tewerkgestelden art. 130 § 2)
- 10.458 tewerkgestelden in de opslorpings-programma's waarvan
  - 3.109 T.W.W.
  - 1.043 B.T.K.
  - 3.074 D.A.C.
  - 60 K.B. 123
  - 3.172 stagiairs

1.2. Zo we rekening houden met het **Limburgs aandeel** in de werkloosheid enerzijds en in de structurele werkloosheid anderzijds dan bedraagt het Limburgs quotum
- 3.520 T.W.W. d.i. + 411 jobs
- 4.076 D.A.C. d.i. + 1.002 jobs

1.3. Van de bijzondere tewerkstelling komen ca. 3.500 jobs in aanmerking voor omzetting naar "gesubsidieerde contractuelen".

1.4. Voor een 200-tal jobs in D.A.C., T.W.W. en B.T.K. in de ziekenhuissector wordt een overgangsregeling voorzien.

1.5. Bij de Limburgse V.Z.W.'s (exclusief de gemeentelijke V.Z.W. 's) en de provincie zijn er in totaal ca. 1.700 jobs in de bijzondere tewerkstelling waarvan ca.1.000 in het D.A.C., 350 in B.T.K. en 350 in het T.W.W.-stelsel.

1.6. Daarenboven zijn er buiten Limburg (hoofdzakelijk bij nationale V.Z.W.'s of de centrale overheid) ca. 1.500 Limburgers tewerkgesteld in T.W.W., D.A.C. en B.T.K.

1.7. Gegeven zijnde het feitelijk moratorium zal de bestaande B.T.K.-tewerkstelling op korte termijn (maart) (voorlopig) gereduceerd worden tot een 400-tal jobs.

2. Effecten van de nieuwe maatregelen

2.1. In de vorming van de Geko's (vanaf begin 1987) gaan ca. 300 jobs verloren (huidig B.T.K.).

2.2. Vanaf 1987 zal er een afdeling "sociale sector" komen in Interdepartementaal Begrotingsfonds. Via dit fonds zullen de B.T.K.-, D.A.C.- en T.W.W.-arbeidsplaatsen in de welzijnssector omgezet worden in (door dit fonds) gesubsidieerde arbeidsplaatsen. De effecten hiervan kunnen moeilijk ingeschat worden, aangezien het niveau van betoelaging nog niet gekend is. Deze maatregel zal slaan op een 700 à 800-tal jobs.

2.3. Het effect van de 5 % tussenkomst in het D.A.C. kan moeilijk geschat worden. Het betreft hier een 1.000 D.A.C. jobs bij Limburgse V.Z.W.'s (en provincie) en 500 jobs bij niet-Limburgse werkgevers.

3. Voorstellen voor verdere ontwikkeling

3.1. De 3.500 jobs (huidige D.A.C.- en T.W.W.-jobs) die in de lokale besturen in aanmerking komen voor omzetting naar Geko's moeten maximaal gerealiseerd worden.

3.2. Voor de noodzakelijke jobs die zullen wegvallen of die nog moeten gerealiseerd worden, maar niet in aanmerking komen voor Geko's, zoals bv. in openbare bibliotheken, sociaal-cultureel vormingswerk, wordt gezocht naar bijkomende tewerkstelling, mogelijkerwijze via het Interdepartementaal Begrotingsfonds. Naar schatting zou dit slaan op een 200- tal jobs.

3.3. Om de overige 1.700 jobs en de nog te realiseren jobs bij Limburgse werkgevers te kunnen behouden moet de financiële tussenkomst vanwege de werkgever zo niet afgeschaft dan toch slechts in heel beperkte mate toegepast worden.

3.4. In ieder geval moet Limburg à rato van omvang en structuur van de werkloosheid zijn aandeel in de bijzondere tewerkstelling kunnen realiseren. Momenteel betekent dit een bijkomend aanbod van een 1.000-tal jobs.

3.5. De overgang in de sociale welzijnssector van B.T.K., D.A.C. en T.W.W. naar tewerkstelling via het I.D.F. (zoals nu gebeurt voor de ziekenhuizen) moet maximaal gerealiseerd worden.
Er wordt voorgesteld om dit uit te breiden naar noodzakelijke bijkomende tewerkstelling in de hele sociaal-culturele sector (voorzover het gaat om betoelaagde jobs).

Limburgse stemmen is een publicatiereeks van POM Limburg waarin sleutelfiguren terugblikken op bepalende momenten uit de economische ontwikkeling van onze provincie.

De reeks vertrekt vanuit één overtuiging: wie de toekomst van Limburg wil begrijpen, moet ook haar verleden kennen. Door de ervaringen, inzichten en lessen van beleidsmakers, ondernemers, denkers en bestuurders te documenteren, bouwen we aan een collectief geheugen van de Limburgse transitie.

Deze reeks maakt deel uit van een breder denktraject richting Horizon 2050. Waar SALK en SALKturbo concrete antwoorden formuleerden op de economische uitdagingen van hun tijd, wil Horizon 2050 een langetermijnkompas bieden voor de volgende generatie Limburgse ontwikkeling. De ambitie is om Limburg verder te laten doorgroeien naar een kennisgedreven, innovatieve en duurzame economie met een hoge toegevoegde waarde.

VERSCHENEN IN DEZE REEKS

Jean-Paul Coenen

Herman Daems

Piet Schiepers & Marc Vandeput

Volgende stemmen zullen nieuwe perspectieven toevoegen aan het verhaal van Limburg in transitie.

COLOFON

Interview en redactie
Dirk Selis

Eindredactie
Alyssa Horemans
Joeri Luyten
Tanith Van Damme

Fotografie
Boumediene Belbachir
Luc Daelemans

Druk
Drukkerij Baillien-Maris

De inhoud van dit boek mag vrij gebruikt en gedeeld worden voor zowel niet-commerciële als commerciële doeleinden, mits duidelijke bronvermelding van POM Limburg en de namen van personen van wie geciteerde uitspraken komen.

© POM Limburg, 2026

Piet Schiepers en Marc Vandeput gaven jarenlang mee richting aan de Limburgse economische reconversie. Als gedeputeerden voor Economie werkten ze aan de omslag van een provincie die haar mijnindustrie verloor naar een economie met nieuwe bedrijven, sectoren en kennis.

In deze editie van *Limburgse stemmen* vertellen ze over de keuzes achter die transformatie. Over de jacht op buitenlandse investeerders, de komst van Nike, de sluiting van Philips en Ford Genk, maar ook over de ontwikkeling van Corda Campus, Thor Park, en de Limburgse kenniseconomie. Hun verhaal toont hoe economische verandering in de praktijk tot stand komt: met plannen en middelen, maar vooral met mensen die op beslis-

pom
Limburg
economisch
versnellen